

Brüssel, 10.12.2015
COM(2015) 630 final

ROHELINE RAAMAT

jaefinantsteenuste kohta

Paremad tooted, suurem valik ja rohkem võimalusi tarbijatele ja ettevõtjatele

Roheline raamat jaefinantsteenuste kohta

Paremad tooted, suurem valik ja rohkem võimalusi tarbijatele ja ettevõtjatele

Punkt 1 Tõelise Euroopa jaefinantsteenuste turu loomine

Euroopa Liidu ühtne turg ja selle neli vabadust¹ pakuvad ELi kodanikele suurepäraseid võimalusi. Valdkondades, kus ühtne turg on hästi välja arendatud (nt lennutransport), kasutavad 500 miljonit tarbijat ära ulatuslikku konkurentsi, mis pakub meile kõigile suuremat valikut, paremaid teenuseid ja madalamaid hindu. Üks president Junckeri juhitava komisjoni prioriteete on saavutada süvendatum ja ausam ühtne turg.

Jaefinantsteenuste valdkonnas osutatakse mitmesuguseid kodanikele hädavajalikke teenuseid: kus hoiame oma raha, kuidas säästame vanaduseks, kuidas tasume eluaseme või muude ostude eest, kuidas kindlustame endid või oma vara terviseprobleemide või õnnetuste suhtes. Nende teenuste tõhusate, kogu Euroopat hõlmavate turgude arendamine suurendab tarbijate valikuvõimalusi, võimaldab edukatel teenuseosutajatel pakkuda oma teenuseid kõikjal ELis ning toetab uusi osalejaid ja innovatsiooni. Praegu aga kogu Euroopat hõlmavaid jaefinantsteenuste turge ei ole. Piiriüleselt ostetakse üksnes väheseid jaefinantsteenuseid. Riikide siseturgudel on saadaval palju häid tooteid, kuid ühes ELi liikmesriigis asuvatel tarbijatel on keeruline osta teises liikmesriigis pakutavaid tooteid. See ei piira üksnes valikuvõimalusi. Tõendid näitavad, et ELi lõikes erinevad hinnad oluliselt: näiteks võib liikluskindlustus olla sama kliendi jaoks mõnes liikmesriigis kaks korda kallim kui muudes liikmesriikides.

Digiteerimine – uute ärimudelite ja teenuste arendamine tehnoloogia abil – muudab teabe võimalikele klientidele kergesti kättesaadavaks. Selle tulemusel on tehingupoolte füüsilise asukoha olulisus vähenenud. Digiteerimine võib aidata alandada hindu ja parandada toodete võrreldavust, andes tarbijatele finantsvalikute tegemisel suurema mõjuvõimu. Pikas perspektiivis peaks digiteerimine võimaldama ettevõtetel muuta tooted kättesaadavaks kõikjal liidus ja muutma seeläbi ühtse Euroopa turu reaalsemaks.

Asjaomase valdkonna ühtse turu laiendamiseks on ülioluline suurendada kindlustunnet ja usaldust: ettevõtjatel peab olema kindlustunne, et nad saavad tegelda ettevõtlusega piiriüleselt, ja tarbijatel peab olema kindlustunne, et piiriülese teenuse kasutamise korral on nende huvid kaitstud. Nende eesmärkide saavutamiseks peavad teenused ja tooted olema arusaadavad: teisisõnu peab teave nende funktsiooni, hinna ja muude toodetega võrreldavuse kohta olema kättesaadav tarbijatele mõistetaval viisil.

Tuginedes ELi varasemale tegevusele asjaomases valdkonnas, uuritakse käesolevas rohelises raamatus võimalusi, kuidas saaks finantsteenuste ühtne turg konkreetsel viisil parandada inimeste elu ELis. Parem jaefinantsteenuste turg pakuks Euroopa majanduse kasvu toetades ja töökohti luues uusi võimalusi ka teenuseosutajatele.

¹ ELi toimimise lepinguga tagatakse kaupade, kapitali, teenuste ja inimeste vaba liikumine ELis.

1.1 Eesmärk

Käesoleva rohelise raamatuga antakse võimalus esitada märkusi selle kohta, kuidas võiks Euroopa jaefinantsteenuste turgu – mis konkreetsemalt hõlmab kindlustust, laene, makseid, arveldus- ja säästukontosid ning muid jaeinvesteeringuid – veelgi rohkem avada, pakkudes seeläbi tarbijate ja ettevõtete jaoks paremaid tulemusi ning säilitades samal ajal tarbijate ja investorite kaitse piisava taseme. Selles püütakse teha kindlaks konkreetset takistused, mis kammitsevad tarbijaid ja ettevõtteid ühtse turu täielikul ärakasutamisel, ning viisid nende takistuste ületamiseks, kasutades sealhulgas asjakohaseid kaitsemeetmeid rakendades parimal viisil ära uut tehnoloogiat. Eesmärk on lihtsustada

- ühes ELi liikmesriigis asuvate ettevõtjate jaoks jaefinantsteenuste pakkumist ELi muudes liikmesriikides;
- tarbijate jaoks võimalusi osta ELi muudes liikmesriikides pakutavaid jaefinantsteenuseid; ning
- kodanike jaoks finantsteenuste valdkonna toodete üleviimist, juhul kui nad kolivad õppimise, töötamise või pensionile jäämise eesmärgil teise liikmesriiki – seda nimetatakse ülekantavuseks.

Rohelise raamatuga püütakse ergutada arutelusid ELi ja liikmesriikide tasandil. See on üleskutte Euroopa Parlamendile ja nõukogule, muudele ELi institutsioonidele, liikmesriikide parlamentidele ja kõikidele huvilistele esitada soovitusi võimalike lühi- ja pikaajaliste poliitikameetmete kohta, mida võib minna vaja asjaomase valdkonna hästi toimiva ja konkurentsivõimelise Euroopa turu saavutamiseks. Seepärast uuritakse rohelises raamatus

- (1) jaefinantsteenuste ühtse turu praegust seisust ja hiljutist digiteerimise suundumust (punkt 2); ning
- (2) vajadust võtta ELi või liikmesriikide tasandil meetmeid, et ületada tõkked, mis ei lase praegu tarbijatel ja ettevõtetel tegutseda piiriülevalt (punkt 3).

1.2 ELi varasem tegevus jaefinantsteenuste valdkonnas

Tarbijate usaldus finantssektori ja jaefinantsteenuste suhtes on finantskriisi ja finantssektori maine kahjustumise tõttu vähenenud. Tarbijate usalduse taastamiseks ja ühtse turu laiendamisele kaasaaitamiseks on EL võtnud hiljuti jaefinantsteenuste valdkonnas mitmesuguseid seadusandlikke meetmeid. Mõni neist algatustest on liikmesriikides praegu alles rakendamisel. Neid käsitletakse käesolevas rohelises raamatus edaspidi ning need hõlmavad järgmist:

- tarbijate mõjuvõimu suurendamine teadlike valikute tegemiseks, kehtestades rangemad läbipaistvusnõuded ja nähes mõnes valdkonnas ette parema nõustamise enne teatavate finantstoodete, näiteks maksekontode, tarbija- ja hüpoteeklaenu, investeerimistoodete ja kindlustuse müümist;
- maksekontode konkurentsivõimeliste turgude arendamise soodustamine, tagades kogu ELi hõlmava põhimaksekontole juurdepääsu õiguse, keelates maksekontode puhul diskrimineerimise elukoha alusel ja tagades liikmesriikide tasandil maksekontode vahetamise teenuste kättesaadavuse;

- investeringute, hüpoteekkrediidi ja kindlustusega seotud tarbijakaitse-eeskirjade parandamine, et pakkuda tarbijatele kindlustunnet ostude tegemisel siseturgudel ja piiriüleselt;
- kindlustuse ja hüpoteekkrediidi piiriülese pakkumise hõlbustamine konkurentsi parandamiseks.

Jaefinantsteenuste suhtes kehtivad ka ELi ja liikmesriikide tasandil mitmesugused nõuded ja eeskirjad, et kaitsta tarbijaid ja soodustada nende teenuste ELi-sisest turgu. Need hõlmavad sektoriüleseid nõudeid, mis on näiteks seotud ebaõiglaste tingimustega tarbijalepingutes ja ebaausate kaubandustavade,² ning mitmesuguseid finantstooteid ja makseteenuseid käsitlevaid sektoripõhiseid õigusakte. Komisjon jälgib tähelepanelikult kehtivate õigusaktide rakendamist ja jõustamist liikmesriikides ning edendab jätkuvalt siseriiklike pädevate asutuste vahelist koostööd, et tagada selle tõhusus kogu ELis.³ Sellega seoses on oluline Euroopa järelevalveasutuste töö.⁴ Lisaks on komisjon vaadanud korrapäraselt üle jaefinantsteenuste sektori õigusraamistiku, et luua integreeritumad, konkurentsivõimelisemad ja ausamad finantsteenuste turud.⁵

1.3 Kuidas sobib käesolev roheline raamat kokku komisjoni üldiste prioriteetidega

See konsultatsioon täiendab komisjoni töö muid põhielemente.

- *Digitaalne ühtne turg.* Digitaalse ühtse turu strateegiaga⁶ soovitakse muude eesmärkide seas tagada kõikjal Euroopas tarbijatele ja ettevõtetele parem juurdepääs veebipõhiste kaupadele ja teenustele, lahendades põhjendamatu geoblokeerimise probleemi (toote pakkuja/teenuseosutaja kehtestatud piirangud ostudele). Strateegias käsitletakse ka mitmesuguste teenuseosutajate võrdsete võimaluste küsimust ja nähakse ette veebiplatvormide põhjalik hindamine, keskendudes eriti andmete töötlemisele. Lisaks püütakse digitaalse ühtse turu strateegias parandada standardimise toetamise kaudu tehnoloogilist koostalitlusvõimet. Need kõik on finantssektori digiteerimise jaoks olulised, kuid mitte sellele sektorile eriomased.

² Vt näiteks ebaõiglaste lepingutingimuste direktiiv (nõukogu direktiiv 93/13/EMÜ, 5. aprill 1993, ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes) (EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29); ebaausate kaubandustavade direktiiv (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/29/EÜ, 11. mai 2005, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004) (ELT L 149, 11.6.2005, lk 22).

³ Olulised vahendid on tarbijakaitsealase koostöö võrgustik, mis on loodud tarbijakaitsealase koostöö määruse raames – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 2006/2004, 27. oktoober 2004, tarbijakaitsealaseaduse jõustamise eest vastutavate siseriiklike asutuste vahelise koostöö kohta (ELT L 364, 9.12.2004, lk 1).

⁴ Kolm Euroopa järelevalveasutust on Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA), Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) ja Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA).

⁵ Nt komisjoni finantsteenuste tegevuskava (1999); komisjoni teatis – „Jaepangandussektori uurimine vastavalt määruse 1/2003 artiklile 17, milles käsitletakse majandussektoritega seotud uurimisi” (KOM(2007)33 lõplik); roheline raamat jaefinantsteenuste kohta ühtsel turul (KOM/2007/0226 lõplik); ja roheline raamat „Euroopa integreerituma kaardi-, interneti- ja mobiilimaksete turu saavutamine” (KOM/2011/0941 lõplik).

⁶ Komisjoni teatis „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia” (http://ec.europa.eu/priorities/digital-single-market/docs/dsm-communication_en.pdf).

- *Kapitaliturgude liit*. Tugevamat ühtset kapitaliturgu rajava kapitaliturgude liiduga⁷ püütakse pakkuda ettevõtjatele rohkem valikuid oma arengu erinevatel etappidel rahastamise kaasamiseks ning anda hoiustajatele ja jaeinvestoritele rohkem valikuvõimalusi ja suurendada tasuvust.
- *Ühtse turu strateegia*). Ühtse turu strateegia⁸ hõlmab sihipäraseid meetmeid kolmes peamises valdkonnas: võimaluste loomine tarbijatele, kutsetöötajatele ja ettevõtetele, ajakohastamise ja innovatsiooni soodustamine ning tarbijatele ja ettevõtetele igapäevaselt kasu toovate praktiliste tulemuste tagamine. Strateegiaga püütakse hõlbustada piiriülest teenuste osutamist ning kõrvaldada äriteenuste ja ehitusvaldkonnas esinevad põhitõkked. Komisjon uurib turusuundumusi ja võtab vajaduse korral meetmeid seoses äri- ja ehitusteenuste osutajatele esitatavate kindlustusnõuetega.

Selles rohelises raamatus võetakse arvesse ja täiendatakse komisjoni muid spetsiifilisemaid algatusi, nagu üleskutse arvamuste esitamiseks ELi finantsteenuste õigusraamistiku kohta,⁹ pooleliolev töö lepinguõigustega seotud takistuste kõrvaldamisega kindlustusvaldkonnas,¹⁰ finantsteenuste kaugturstuse direktiivi¹¹ võimaluste hindamine ning e-kaubanduse praegune sektoriuuring.¹²

Punkt 2 Jaefinantsteenuste turgude praegune seis

2.1 Killustatud turud ja ebapiisav konkurents

Hinnad ja valikuvõimalused on ELi liikmesriikides väga erinevad. Mõne liikmesriigi turgudel on vähe tooteid vahetavaid tarbijaid ning seetõttu võib väheneda ettevõtete motivatsioon konkureerida. Lisaks ilmneb mõne liikmesriigi turul teenuseosutajate kontsentratsioon suur. ELi jaefinantsteenuste turge iseloomustab ka vähene piiriülene tegevus. Mõnel määral kajastab see kultuurilisi ja rahvuslikke eelistusi ja tarbijate valikuid. Kõik tarbijad ei soovi osta oma finantsteenuseid välisriikidest. Killustatuse vähendamise võimaluste kaalumisest võib aga sellegipoolest kasu olla.

Kasvav interneti teel ostmine annab ettevõtetele olulise võimaluse teenindada eemalt muudes liikmesriikides asuvaid kliente. Ka liidu territooriumil liikuvad kliendid kujutavad endast suurt võimalikku turgu: 13,6 miljonit ELi kodanikku elab ELi liikmesriigis, kust nad ei ole

⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – „Kapitaliturgude liidu loomise tegevuskava”, COM (2015) 468 final, 30.9.2015.

⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – „Ühtse turu täiustamine: rohkem võimalusi inimestele ja ettevõtetele”, COM (2015) 550 final, 28.10.2015.

⁹ Euroopa Komisjoni üleskutse arvamuste esitamiseks ELi finantsteenuste õigusraamistiku kohta (http://ec.europa.eu/finance/consultations/2015/financial-regulatory-framework-review/docs/consultation-document_en.pdf).

¹⁰ Täiendava teabe saamiseks vt http://ec.europa.eu/justice/contract/insurance/index_en.htm

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/65/EÜ, 23. september 2002, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ (EÜT L 271, 9.10.2002, lk 16).

¹² Täiendava teabe saamiseks vt http://ec.europa.eu/competition/antitrust/sector_inquiries_e_commerce.html

pärit, ning veelgi suurem hulk inimesi võib seda teha mõnel oma eluperioodil.¹³ Lisaks elab 35 % Euroopa kodanikest muude liikmesriikidega piirnevatel aladel¹⁴ ning palju inimesi teeb juba praegu osa ostudest lähedal asuvatel piiriülestel aladel.¹⁵ See peaks olema võimalik ka jaefinantsteenuste puhul, kuid sageli see nii ei ole. Et tagada turulepääs kõikidele ettevõtetele, tuleks vähendada tarbetuid ja põhjendamatuid tõkkeid uute osalejate jaoks, eriti ettevõtete puhul, mis võivad olla suutelised pakkuma oma tooteid ELis piiriüleselt.

Vähene piiriülene tegevus

Jaefinantsteenuste valdkonna otseste piiriüleste tehingute praegune määr on väike – enamasti ostavad tarbijad asjaomased tooted siseturgudel ja ettevõtted teenindavalt ülekaalukalt turge, kus neil on füüsiline asukoht.¹⁶ Hiljutised uuringud näitavad, et muust liikmesriigist pangandustooteid ostnud tarbijate osakaal oli krediitkaartide, arvelduskontode ja hüpoteeklaenu puhul alla 3%.¹⁷ Tarbijakrediidi puhul saadi üksnes 5% laenudest välisriigist.¹⁸ Piiriülesed laenud moodustasid euroalal vähem kui 1% kõikidest kodumajapidamistele antud laenudest piirkonnas.¹⁹ Kindlustuse puhul langes 2011. ja 2012. aastal piiriülese teenuseosutamise arvele üksnes ligikaudu 3% brutokindlustusmaksetest.²⁰

Hinna- ja valikuvõimaluste erinevused

Turu killustatust tõendavad siseturgudel olemasolevate samasuguste või sarnaste toodete hinnaerinevused – isegi sama pakkuja puhul. Näiteks muudel turgudel filiaale rajades kalduvad ettevõtted kohandama oma hindu sealsete tingimustega ega vii üldiselt konkurentsivõimelisemaid hindu muudele turgudele. Turu killustatust näitab ka asjaolu, et mõnes liikmesriigis on tarbijate valikuvõimalused piiratud; näiteks on mõnel turul tarbijatele

¹³ Eurostat, „ELi kodakondsus – statistika piiriülese tegevuse kohta”, aprill 2013 (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_citizenship_-_statistics_on_cross-border_activities) (kättesaadav 2015. aasta märtsis).

¹⁴ „Erilise geograafilise iseärasusega piirkonnad”, töödokument, Euroopa Liidu regionaalpoliitika peadirektoraat, nr 02/2009, lk 4–5.

¹⁵ Euroopa Parlament, „ELi lepinguõigus kui piiriüleste tehingute hõlbustamise vahend: tarbijate vaatepunkt”, 2010 (<http://www.europarl.europa.eu/webnp/cms/pid/1483>), lk 9.

¹⁶ Eurobaromeetri eriuuring nr 373 „Jaefinantsteenused”, lk 28 ja edasi (http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/docs/policy/eb_special_373-report_en.pdf).

¹⁷ Eurobaromeetri eriuuring nr 373 „Jaefinantsteenused”, lk 32.

¹⁸ Uuring tarbijakrediiditurgude toimimise kohta Euroopas, juuli 2013 (http://ec.europa.eu/consumers/archive/rights/docs/consumer_credit_market_study_en.pdf), lk x–xi.

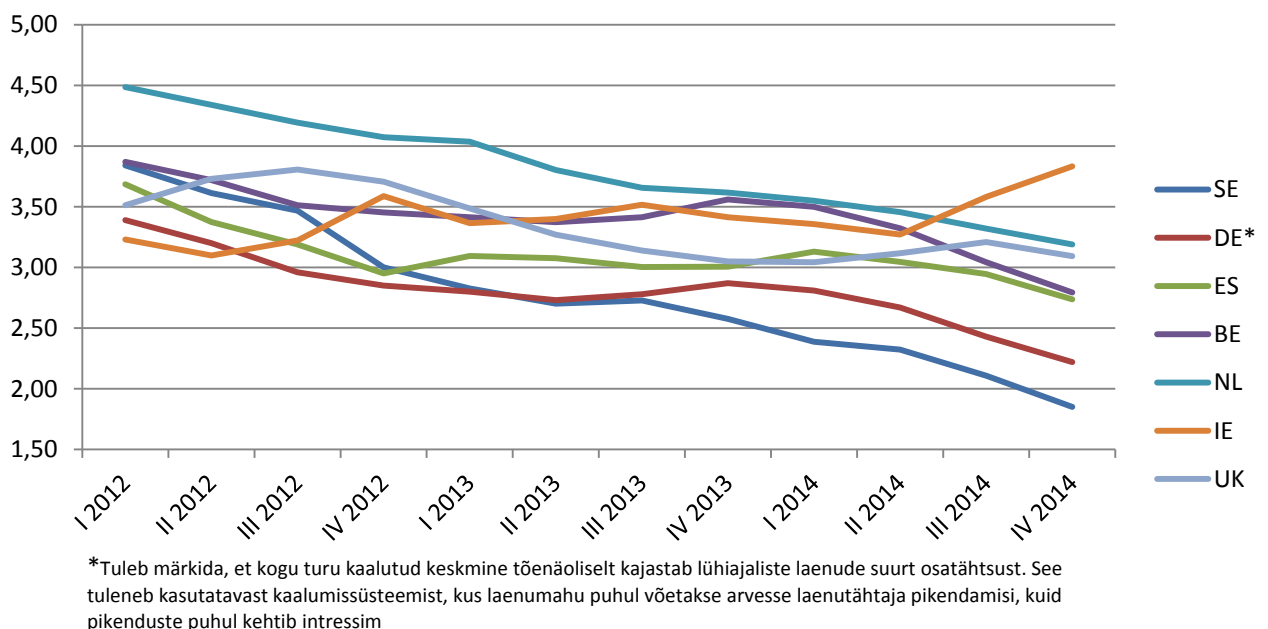
¹⁹ Allikas: EKP statistiliste andmete kogu.

²⁰ DSF Policy Paper nr 45 „Cross-border insurance in Europe”, Dirk Schoenmaker ja Jan Sass, november 2014, lk 12.

kättesaadavad üksnes fikseeritud intressimääraga hüpoteeklaenu, teistel turgudel võimaldatakse neile üksnes ujuvaid intresse.²¹

Pangandussektoris näitab finantsteenuste kasutajarühma kogutud teave, et arvukate toodete puhul võivad liikmesriikide vahelised erinevused – mis ulatuvad kaugemale sellest, mida võib põhjendada ostujõu ja riigisiseste hinnatasemetega objektiivsete erinevustega – olla märkimisväärsed.²² Krediitkaardi eest nõutavad aastatasud ulatuvad 9,10 eurost Rumeenias peaaegu 114 euronni Slovakkias. Võrguvälised krediidikorraldused on mõnes liikmesriigis tasuta, kuid Prantsusmaal võib nende maksumus olla keskmiselt 3,58 eurot. Ka intressimäärasid, mida kodumajapidamised tasuvad eri riikides hüpoteeklaenude eest, iseloomustab märkimisväärne hajuvus (vt joonis 1).²³ Tarbijakrediidi puhul võib täheldada suuremat hajuvust kui hüpoteekkrediidi puhul.

Joonis 1. Euroopa Hüpoteegiföderatsiooni andmed uute eluasemelaenude intressimäärade kohta kvartalite kaupa (2012–2014)

Kindlustussektoris võib sarnase riskiprofiiliga sama kindlustusvõtja tasuda elukohast sõltuvalt samasuguse lepingu eest kaks korda rohkem. Finantsteenuste kasutajarühma kogutud teave näitab, et võrreldava, investeerimisriskita 25-aastase tähtajaga elukindlustustoote igakuised kindlustusmaksed jäid vahemikku 10 eurot kuus Slovakkias ja 12,40 eurot kuus Hispaanias

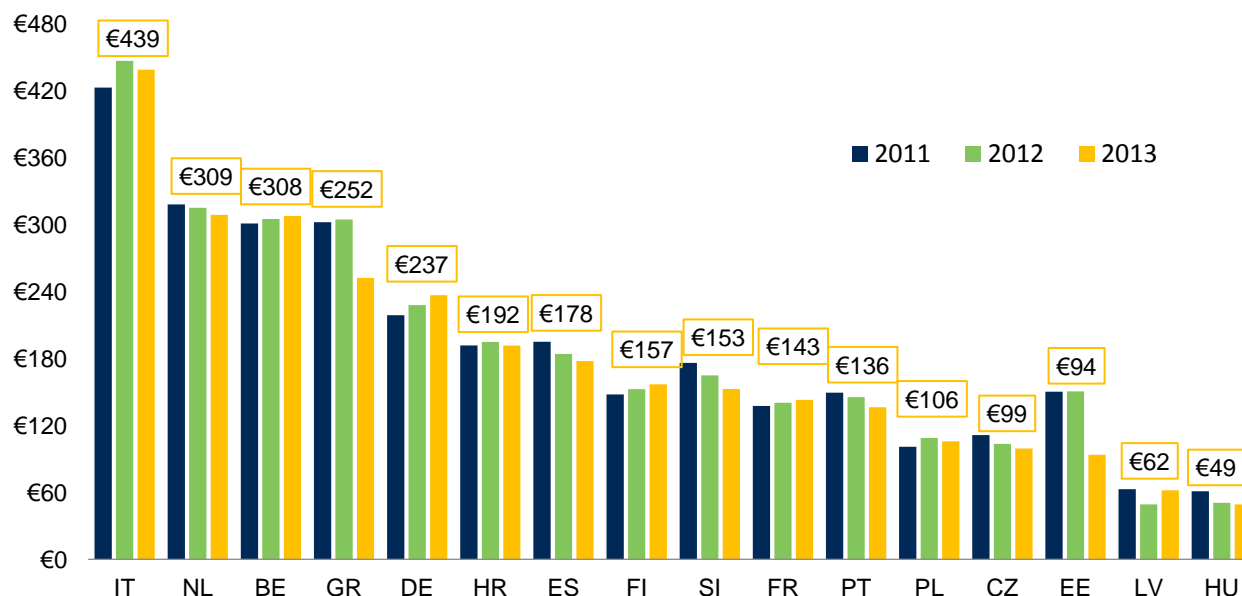
²¹ Euroopa Hüpoteegiföderatsioon, Hypostat 2015, lk 15.

²² Finantsteenuste kasutajarühm, „Retail Financial Market Integration” („Jaefinantsturu integratsioon”) (http://ec.europa.eu/finance/finservices-retail/fsug/papers/index_en.htm).

²³ Allikas: Euroopa Hüpoteegiföderatsioon.

kuni Ühendkuningriigis kuus tasutava 65 naelani. Näiteks liikluskindlustuse korral varieeruvad pakkumised isegi sama automudeli puhul (joonis 2).²⁴

Joonis 2. Keskmised kohustusliku vastutuskindlustuse maksed riikide lõikes

Hinnaerinevused võib panna selliste tegurite arvele, nagu sisemajanduse tingimuste erinemine, ostujõu ebavõrdsus, finants- ja institutsioonilised struktuurid (nt maksusüsteem, reguleerimine, järelevalve) või erisugused rahastamiskulud, väärtuspakkumised (mis on mõnikord seotud toodete seosmüügi või kombineerimisega) ja hinnastruktuurid kohalikel turgudel. Kindlustuse puhul (eriti liikluskindlustuse puhul) võivad kindlustuse pakkumise kulude ja riskide varieeruvus liikmesriigiti oluliselt erineda, mis võib põhjendada mõningaid hinnaerinevusi. Toodete puhul, mis on geograafilise asukoha või kohalike riskiomadustega vähem seotud, nagu elukindlustuse korral (kuigi eeldatav eluiga ei pruugi olla kõikides liikmesriikides sama), puudub hinnaerinevuste ulatusel aga ilmne objektiivne põhjendus. Need tegurid ei selgita alati hindade killustatuse määra ELis.

Ebapiisav konkurents ja minimaalne teenuseosutaja vahetamine

Enamiku liikmesriikide jaepangandus ja kindlustusturud on äärmiselt kontsentreeritud ega ole näidanud end täiesti konkurentsivõimelistena, mis piirab tarbijate valikuvõimalusi ning neile pakutavate toodete väärtust ja kvaliteeti. Näiteks 2013. aasta lõpus ulatus pangandussektori viie suurima teenuseosutaja turuosa ligikaudu 95 %-st Kreekas kuni üle 30 %-ni Saksamaal ja Luksemburgis.²⁵ Vastuseks kindlustusvaldkonna grupierandi määruse ülevaatamist käsitlevale avalikule konsultatsioonile väitis enamik kindlustajaid ja ettevõtjate ühendusi, et

²⁴ Insurance Europe'i aruanne Euroopa liikluskindlustuse turgude kohta, lk 40 (joonis 48), november 2015 (www.insuranceeurope.eu); vt ka Europe Economicsi jaekindlustusturu uuring (26.11.2009), lk 301 ja 315 (http://ec.europa.eu/finance/insurance/docs/motor/20100302rim_en.pdf).

²⁵ Vt aruanne pangandusstruktuuride kohta, EKP, oktoober 2014, lk 15 (<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/bankingstructuresreport201410.en.pdf>).

kindlustusturud on konkurentsivõimelised.²⁶ Sellegipoolest võib elu- ja kahjukindlustuse puhul täheldada suurt kontsentreerumist: näiteks viie suurima elukindlustusettevõtte 2013. aasta turuosa põhjal ulatuvad kontsentratsioonimäärad elukindlustussektoris 100 %-st Eestis ja Maltal alla 40 %-ni Saksamaal ja Horvaatias.²⁷ Turgude erinev suurus ei näi piisav põhjus, et selgitada näitajate nii ulatuslikku varieerumist.

Tootepakkujate vahetamise määr on ELis väike.²⁸ Eurobaromeetri andmetel ei vahetanud üle 85 % isiklikku laenu võtnud või krediitkaarti omavatest vastajatest 2012. aastal teenuseosutajat ega püüdnud seda teha.²⁹ Lisaks on liikmesriikide tasandil näha, et rahaliste säästude turud ei toimi hästi, tarbijad jäävad seotuks sama teenuseosutaja ja tootega, kuigi saadaval on parema tasuvusega samasugused tooted.³⁰ Tarbijate tulemustabeli kohaselt kuuluvad jaefinantsteenused õigupoolest valdkondade hulka, kus tarbijad on pakutavate teenustega kõige rahulolematumad.³¹ Selline suure rahulolematuse, hinnaerinevuste ja teenuseosutaja vähese vahetamise kombinatsioon võib viidata sellele, et konkurents ei toimi neil turgudel tarbijate jaoks piisavalt hästi või et toodete omandamise või nendest loobumise tõkete puhul kasutatakse ära tarbijate inertsust ja takistatakse neil parimate lahenduste leidmist.

Teenuseosutaja vahetamise harjumused võivad soodustada ettevõtete seas konkurentsi ja motiveerida uusi osalejaid sisenema väljakujunenud turgudele. Piiriüleseid tehinguid takistavate tegurite puudumise korral võiks teenuseosutaja vahetamine ergutada lisaks ettevõtjaid osutama teenuseid muudest liikmesriikidest. Kahe turu suhtes, kus teenuseosutaja vahetamine võib olla kõige keerulisem – maksekontod ja hüpoteeklaenu – on viimastel aastatel rakendatud ELi tasandi meetmeid, mille ülevõtmine liikmesriikides on veel pooleli: hüpoteekkrediidi direktiiviga³² kõrvaldatakse toodete enne tähtaega tagasimaksmist takistavad asjaolud ning maksekontode direktiiviga³³ luuakse sihtotstarbelised riiklikud maksekontode vahetamise teenused. Sellegipoolest on ka muid võimalusi, kuidas soodustada ELi tasandil

²⁶ Kokkuvõttev aruanne kindlustusvaldkonna grupierandi määruse ülevaatamist käsitleva avaliku konsultatsiooni raames saadud vastustest (http://ec.europa.eu/competition/consultations/2014_iber_review/summary_report_en.pdf).

²⁷ Vt EL/EMP (Edasi)kindlustuse statistika (tabel 10). (<https://eiopa.europa.eu/financial-stability-crisis-prevention/financial-stability>)

²⁸ „Monitoring consumer markets in the European Union 2013” („Tarbijaturgude seire Euroopa Liidus 2013. aastal”), lk 43–44.

(http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/consumer_scoreboards/market_monitoring/docs/consumer_market_monitoring_2013_part_1.pdf.)

²⁹ Eurobaromeetri uuring nr 373, „Jaefinantsteenused”, lk 85.

³⁰ FCA, „Cash Savings Market Study Report” (<http://www.fca.org.uk/static/documents/market-studies/cash-savings-market-study-final-findings.pdf>); Autoriteit Consument & Market, „Barriers to entry in the Dutch retail banking sector”, lk 69.

³¹ Vt kõige viimane tarbijaturgude tulemustabel

http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/consumer_scoreboards/index_en.htm.

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/17/EL, 4. veebruar 2014, elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediitidilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010 (ELT L 60, 28.2.2014, lk 34). Artiklis 25 käsitletakse krediidi ennetähtaegse tagasimaksmisega seotud küsimusi.

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/92/EL, 23. juuli 2014, maksekontoga seotud tasude võrreldavuse, maksekonto vahetamise ja põhimaksekontole juurdepääsu kohta (ELT L 257, 28.8.2014, lk 214).

teenuseosutaja vahetamist – näiteks uuritakse mõnes liikmesriigis pangakonto numbrite täielikku ülekantavust.

Tarbijavalikuid võivad takistada ka toodete seosmüük ja kombineerimine. Konkurentsieeskirjade kõrval kohaldatakse jaefinantstoodete seosmüügi ja kombineerimise suhtes praegu sektoripõhiseid eeskirju, mis on sätestatud hüpoteekkrediidi direktiivis (millega tagatakse laenuvõtjatele võimalus valida kindlustus teiselt teenuseosutajalt),³⁴ maksekontode direktiivis ja tulevases kindlustustoodete turustamise direktiivis³⁵. Muudetud finantsinstrumentide turgude direktiivis (II direktiivis)³⁶ volitatakse ka ESMA-t (koostöös EBA ja EIOPA-ga) töötama välja ristmüügi suuniseid. Klientidel peaks olema õigus teada, kas neil on võimalus osta paketi iga toodet eraldi (nt kindlustust muult teenuseosutajalt), ja saada kulude kohta selget teavet. Komisjon jälgib jätkuvalt, kas see nii on ja kas asjaomases valdkonnas on vaja võtta lisameetmeid.

2.2 Jaefinantssektori muutumine digiteerimist silmas pidades

Digiteerimine ja innovatsioon on viimastel aastatel jaefinantsteenuseid kiiresti ümber kujundanud ning töötavad seda jätkata. Finantsettevõtted pakuvad aina rohkem tooteid internetis või rakenduste kaudu ning praegusel ajal kasutab suur osa tarbijaid oma kontode haldamiseks ja tehingute tegemiseks korrapäraselt internetipangandust.³⁷ Põhimõtteliselt loob see tehnoloogiline areng võimaluse muuta mõningate piiriüleste tehingute sooritamine sujuvamaks, laiendada tarbijate juurdepääsu tõhusamale teabele ja nõuannetele, parandada toodete võrreldavust ja suurendada teenuseosutajate vahetamist.³⁸

Uued osalejad ja uued meetodid digitaalsel turul

Jaefinantsteenuste sektoris toimuvad olulised muutused, kuna seda mõjutab digiteerimine. Esile tõusevad uued ärimudelid: turule sisenevad üksnes veebipõhised teenuseosutajad ja tehnoloogiaettevõtted, pakkudes teenuseid (liikmesriikides ja mõnikord piiriülesest), mis hõlmavad elektroonilisi rahaülekandeid, internetimaksete vahendamist, finantsandmete koondamist, ühisrahastamist ja hinnavõrdlust. Turule sisenevad ka uued osalejad, kes ei ole tavapärased finantsteenuste osutajad ja kelle esmane ärimudel ei koosne alati finantsteenustest. Näiteks müüvad nüüd finantstooteid sotsiaalmeediaettevõtted. See uus

³⁴ Hüpoteekkrediidi direktiivi artikli 12 lõige 4: „Liikmesriigid võivad lubada, et krediidiandjad nõuavad tarbijalt krediidilepinguga seoses kindlustuspoliisi olemasolu. Liikmesriigid tagavad sellistel juhtudel, et krediidiandja aktsepteerib kindlustuspoliisi, mille on välja andnud mõni muu kui tema eelistatud teenuseosutaja, kui sellise poliisiga pakutav tagatis on samaväärne krediidiandja soovitatud poliisi pakutava tagatisega.”

³⁵ Avaldatakse eeldatavasti 2016. aasta alguses, vt ka <http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2015/07/22-insurance-mediation/>.

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/65/EL, 15. mai 2014, finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014 lk 349).

³⁷ Statista, „Online banking penetration in selected European markets in 2014”, veebisait (<http://www.statista.com/statistics/222286/online-banking-penetration-in-leading-european-countries/>).

³⁸ KPMG, „Mobile Banking 2015: Global trends and their impact on banks”, lk 21–22. KPMG on oletanud, et internetipangandusest tulenev suurem finantstoodetega tegelemine soodustab tarbijate valikuvõimaluste aktiivsemat ülevaatamist.

tehnoloogia võib tarbijate jaoks kasulik olla, tingimusel, et järgitakse nõuetekohaseid turvanorme.

Nii väljakujunenud ettevõtted kui ka uued finantstehnoloogia ettevõtted (*fintechs*) uurivad uusi võimalusi, kuidas suhelda oma klientidega, ühendada oma toodete turustuskanalid ja osutada kiiremaid, reageerivamaid ja paremini kohandatud teenuseid. Väljakujunenud osalejate jaoks pakub jagatud andmebaase (nt Bitcoin kasutatav ploki ahela meetod (*blockchain*)) hõlmav digitehnoloogia võimalust kujundada siseprotsessid ümber parema standardimise, automatiseerimise ja mastaabisäästuga. Väljakujunenud osalejad loovad lisaks partnerlusi finantstehnoloogia ettevõtetega või edendavad neid ning teevad koostööd suurte digitaalsete teenuseosutajatega, et seda suundumust kujundada ja sellega kaasas käia. Lisaks kasutavad ettevõtted aina rohkem sotsiaalmeediat hõlmavatest allikatest saadud suurandmeid, et koguda teavet võimalike sihtklientide kohta. See annab neile klientidest parema ülevaate, kuid tõstatab ka küsimusi nende andmete nõuetekohase kasutamise kohta.

Need muutused avaldavad konkreetset mõju olemasolevatele teenuseosutajatele, näiteks turgu valitsevatele pankadele, sest viimased tuginevad olulistele – ja kulukatele – filiaalidele ja maksekontodele kui tavapärasele tarbijateni jõudmise viisile, mille finantstehnoloogia ettevõtete ja digitaalsete rahakottide esiletõus proovile paneb. Uued osalejad on keskendunud ka kasumlikele abitegevusaladele, nagu välisvaluuta.³⁹ Pangad ja kindlustusettevõtjad investeerivad tõsiselt oma müügi ja klienditeeninduse digiteerimisse, lootuses säästa kulusid ja tegelda olemasolevate klientidega aktiivsemalt.⁴⁰ Uutel osalejatel (kes ei saa veel kasutada ära stabiilset kliendibaasi) on võimalus olla piiriüleste lahenduste leidmisel eesotsas ja võtta uued turud valitsevatelt ettevõtjatelt üle.

Veebipõhiste turustuskanalite väljatöötamine on eriti huvipakkuv ELi tasandil. Võimaldades teenuseosutajatel ja tarbijatel teha ja toetada kaugmüügitehinguid kergemini ja väiksema kuluga, pakub digiteerimine juurdepääsu suurele ühtse turu kliendibaasile, mis võib kasutada ära parimaid olemasolevaid pakkumisi. Põhimõtteliselt peaks digiteerimine edendama piiriülest tegevust, ilma et selleks oleks vaja asutada ettevõtet muudes liikmesriikides.

Kuigi innovaatiline tehnoloogia pakub võimalusi klienditeeninduse parandamiseks ja hindade alandamiseks, võib see tekitada ka regulatiivseid probleeme, eriti seoses küberturbe ja andmekaitsega. Küberohud on tarbijate ja ettevõtjate jaoks suur probleem, mis muutub digiteerimise käigus tõenäoliselt veelgi olulisemaks ja millele tuleb reageerida asjakohaste meetmetega. Alati ei pruugi kehtiv õigus- ja järelevalveraamistik reguleerida uusi osalejaid valitsevate ettevõtjatega samal määral, sealhulgas tarbijakaitse vaatepunktist. Tehnoloogiline areng ja uute turustuskanalite laiendamine võib raskendada klientide nõuetekohast lepingueelset teavitamist – näiteks teabe kohustuslikul avalikustamisel väikeste ekraanidega mobiilseadmetes. Asjakohast vastust neile probleemidele (sealhulgas piisavat turvalisust ja tarbijakaitset) ja võimalustele tuleb hoolikalt kaaluda.

³⁹ KPMG, „*Mobile Banking 2015: Global trends and their impact on banks*”, lk 27.

⁴⁰ KPMG, „*Mobile Banking 2015: Global trends and their impact on banks*”, lk 21.

Uued finants- ja maksetooted

Komisjon toetab innovaatilise tarbijasõbraliku tehnoloogia kasvu ja soovib tagada selle kättesaadavuse suurele hulgale tarbijatele kõikjal Euroopas ning võimaluse korral piiriüleselt. Finantsteenuste digiteerimisega on tõusnud esile uued tooted, nagu SMS-laenud või vastastikune laenuandmine, millest mõned tekitavad regulatiivseid ja tarbijakaitsega seotud probleeme.

Just maksete valdkonnas on mobiili-, interneti- ja kiirmaksete areng toonud siseturgudel kaasa uusi võimalusi. Mobiilimaksed arenevad Euroopas kiiresti: turuosalised, sealhulgas pangad, kaardisüsteemid, mobiilioperaatorid ja internetipõhised osalised pakuvad praegu mitmesuguseid kaugmaksete ja kontaktivabade maksete lahendusi. Need teenused hõlmavad vastastikuseid makseid, mobiilseid rahakotte, panga- ja kaardirakendusi ning kasutavad ära mitmesugust tehnoloogiat (müügikohas tehtavate maksete jaoks on kõige paremini väljatöötatud lahendused lähiväljaside ja QR-koodid). Tarbija jaoks tähendab see võimalust tasuta ostude eest telefoniga, jagada toidu maksumust või saata sõpradele rakenduse kaudu raha. Sageli aga töötavad lahendused üksnes koduriigi turul ega ole üldiselt koostalitlusvõimelised ning ettevõtete ja ettevõtterühmade vahel käib omaenda standardite kehtestamise nimel võitlus. Kuna lahenduste geograafiline ulatus on väike ja koostalitlusvõime minimaalne, aktsepteerivad turustajad neid piiratud määral, mis vähendab nende tõhusat piiriülest kasutamist.

Mõnes riigis on praegu kasutusel reaajas tehtavad maksed (ehk kiirmaksed), mis on äratanud teistes riikides suurt huvi, sest maksete kiirus võib edendada innovatsiooni ja viia uute makserakenduste esiletõusmiseni. Need on jaemaksete ühtse turu loogiline järgmine arengusuundumus pärast üleminekut ühtsele euromaksete piirkonnale (SEPA):⁴¹ ELi makseteenuste osutajad on hakanud töötama välja kiiret SEPA kredittkorralduste skeemi. Euroopa jaemaksete nõukogu ja Euroopa Maksenõukogu⁴² töötavad jätkuvalt kiirmaksete ja vastastikuste mobiilimaksete üleeuroopalise standardiga, mis võib luua koostalitlusvõimelisi süsteeme. Komisjon toetab mõlema organi tööd.

Punkt 3 Paremad tooted, suurem valik ja rohkem võimalusi tarbijatele ja ettevõtjatele

Ühtse Euroopa jaefinantsteenuste turu pakutavaid võimalikke hüvesid ei ole veel täielikult ära kasutatud. Üks kõige otsesemaid viise konkurentsi parandamiseks ja tarbijate heaolu edendamiseks oleks vähendada võimaluse korral takistusi, mis ei lase nende teenustega kaubelda piiriüleselt. Need takistused tulenevad järgmistest nii teenuseosutajaid kui ka tarbijaid mõjutavatest kaht liiki põhipõhjusest, mis üheskoos vähendavad valikuvõimalusi ja konkurentsi ning säilitavad Euroopa turu killustatuse:

- tarbijad ei ole teadlikud muudest liikmesriikidest pärit pakkumistest või puudub neil asjaomaste pakkumiste suhtes kindlustunne; kui neil on teave ja

⁴¹ Lisateave SEPA kohta: http://ec.europa.eu/finance/payments/sepa/index_en.htm.

⁴² Lisateave: <http://www.ecb.europa.eu/paym/retpaym/governance/eu/html/index.en.html> ja <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/>.

kindlustunne olemas, on juurdepääs pakkumistele raskendatud (punkt 3.1); ning

- teenuseosutajad ei paku tooteid muude liikmesriikide tarbijatele, sest isegi digiteerimise ajastul tekitavad killustatud turud liigseid tegevus- ja nõuetele vastavuse kulusid (punkt 3.2).

Komisjonile pakub erilist huvi küsimus, kas innovaatilise digitehnoloogia kasutamine võib aidata kõrvaldada mõnda neist takistustest. Tarbijate kindlustunde puudumine ja kauplejate õiguskindluse puudumine piiriüleste tehingute puhul võib tuleneda ka ELi õigusaktide ebajärjekindlast jõustamisest ELis. Tarbijakaitsealase koostöö võrgustik tegeleb mõne peamise finantsteenuste valdkonna tarbijakaitsealase õigusaktiga. Kui ELi õigusaktide jõustamine kujuneb probleemiks, võiks selliseid võrgustikke rohkem ära kasutada.

Üldküsimused

1. *Missuguste finantstoodete puhul võiks nende piiriülese pakkumise parandamine suurendada paremate valikuvõimaluste ja hindade näol konkurentsi siseriiklikel turgudel?*
2. *Missugused tõkked ei lase ettevõtetel finantsteenuseid piiriüleselt otse pakkuda ega tarbijatel tooteid piiriüleselt otse osta?*
3. *Kas digiteerimise ja finantstehnoloogia sektori innovatsiooni abil on võimalik kõrvaldada edaspidi mõnda neist tõketest?*
4. *Mida on võimalik ette võtta tagamaks, et finantsteenuste digiteerimine ei suurenda majanduslikku tõrjutust, eeskätt digikirjaoskuseta inimeste jaoks?*
5. *Missuguseid meetodeid peaksime rakendama, kui digitehnoloogia kasvust ja levikust tulenevad võimalused tekitavad uusi tarbijakaitseriske?*
6. *Kas klientidel on kogu Euroopa Liidus juurdepääs turvalistele, lihtsatele ja mõistetavatele finantstoodetele? Kui ei, siis mida saaks selle juurdepääsu võimaldamiseks ette võtta?*
7. *Kas ELi jaefinantsteenuseid käsitlevate õigusaktide jõustamise tõhusus kogu ELis valmistab tarbijate usalduse ja turu integratsiooni seisukohalt probleeme?*
8. *Kas on muid kaalumist vajavaid tõendeid või muid arengusuundumusi, mida tuleks jaefinantsteenuste piiriülese konkurentsi ja valikuvõimalustega seoses arvesse võtta?*

3.1 Tarbijate abistamine finantstoodete ostmisel piiri tagant

Tarbijad peavad tegema elu jooksul korduvalt olulisi pikaajalise mõjuga finantsotsuseid. Olenemata sellest, kas ostetakse elukindlustust, kasutatakse kodu ostmiseks hüpoteeklaenu, kolitakse välismaale või säästetakse raha tulevikuks, peaks tarbijatel olema võimalik; i) teada, mida pakutakse mujal ELis; ii) soetada oma vajadustele vastavaid konkurentsivõimeliste hindadega tooteid; ning iii) olla kindel, et tooted on turvalised ja sobivad ning toimivad ettenähtud viisil.

3.1.1 Teadlikkus olemasolevatest võimalustest⁴³

Otsin parimat võimalikku lahendust oma koduliikmesriigis. Ma ei tea, kas muudes liikmesriikides on saadaval tooteid, mis võivad olla odavamad või paremad.

Sageli puudub tarbijatel juurdepääs teabele finantstoodete piiritaguste pakkumiste kohta; seepärast on neil keeruline teha oste väljaspool koduriiki. Vähesed jaefinantsteenuste osutajad on suunatud tarbijatele liikmesriikides, kus neil puudub füüsiline asukoht. Muudes liikmesriikides pakutavate toodete kohta teavet otsides peavad tarbijad tulema lisaks toime ka arvukate takistustega, sealhulgas keelebarjääriga.

Tarbijate parem teavitamine ja abistamine teenuseosutaja vahetamisel

Üks viis suurendada tarbijate teadlikkust ja julgustada neid minema üle sobivamatele toodetele, oleks tagada neile juurdepääs kanalitele, mis võimaldavad neil leida teavet muudes liikmesriikides saadaolevate toodete kohta ja mõista nende iseloomulikke jooni. Niisuguste kanalite hulka võiksid kuuluda näiteks finantsvahendajad, sõltumatud võrdlusveebisaidid või internetipõhised sõltumatud finantsnõustamisteenused.

Sõltumatud võrdlusveebisaidid võivad aidata tagada klientide teadlikkuse toodete olemasolust, kuid nende peamine kasutegur väljendub toes, mida nad pakuvad tarbijatele toodete vahetamisel, võimaldades hinnata ja valida nende vajadustele kõige paremini vastavaid tooteid. EIOPA on teinud kindlaks, et võrdlusveebisaidid ergutavad kindlustusandjate ja kindlustusvahendajate vahelist konkurentsi ning aitavad parandada tarbijatele kättesaadava teabe läbipaistvust ja võrreldavust.⁴⁴ Sama lahendus võiks toimida ka muude tooterühmade puhul ning liikmesriikides, kus praegu need vahendid puuduvad, kuigi mis tahes meetmete puhul tuleb võtta arvesse asjaolu, et arvukatel võrdlusveebisaitidel on võrreldavad näitajad ja aspektid esitatud mõnikord puudulikult ning sageli on liialt keskendunud hinnale.⁴⁵ Kindlustussektoris on võrdlusveebisaidid väga levinud ning maksekontode direktiivis on kehtestatud kohustus luua riigi tasandil vähemalt üks võrdlusveebisait (mis vastab kehtestatud kvaliteedinõuetele), kus esitatakse eri finantsasutuste pangakontoteenuste pakkumised, sealhulgas makstavad tasud.

Vahetamismäärade suurendamise teiste meetoditena võidakse tagada tarbijatele toodete ennetähtaegse tagasimaksmise võimalus, ilma et neile määrataks koormavad trahvid, nagu on sätestatud hüpoteekkrediidi direktiivis ja tarbijakrediidi direktiivis,⁴⁶ või teha jõupingutusi tarbijate inertsusest ülesaamiseks, vähendades toodete vahetamist takistavaid asjaolusid ja

⁴³ Siin dokumendis kasutatud näited lähtuvad arvukatest tegelikest juhtumitest, millele on juhitud komisjoni tähelepanu.

⁴⁴ EIOPA „Report on Good Practices on Comparison Websites” („Aruanne hinnavõrdluse veebisaitidega seotud heade tavade kohta”) (jaanuar 2014).

⁴⁵ Euroopa Komisjon, „Comparison Tools and Third-Party Verification Schemes” („Hinnavõrdlusvahendid ja kolmanda isiku kontrolli süsteemid”), veebisait

(http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/comparison_tools/index_en.htm).

⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT L 133, 22.05.2008 lk 66).

sellega kaasnevat vaeva.⁴⁷ Ka teabe suunatud avalikustamine otsustavates etappides, kui toodete vahetamine võib tarbijale kasu tuua, võib tagada, et tarbijad osalevad oma finantsotsustes suuremal määral ja on ostetud toodetega vähem seotud.⁴⁸

Küsimused

9. *Missugune oleks kõige asjakohasem kanal, mille kaudu suurendada tarbijate teadlikkust kogu liidus saadaolevatest mitmesugustest jaefinantsteenustest ja kindlustustoodetest?*
10. *Mida võib veel teha selleks, et hõlbustada finantstoodete piiriülest turustamist vahendajate kaudu?*
11. *Kas on vaja võtta lisameetmeid, et soodustada jaefinantsteenuste võrreldavust ja/või hõlbustada nende vahetamist teenuste vastu, mida pakuvad kas samas või muus liikmesriigis asuvad teenuseosutajad? Kui vastus on jaatav, siis missuguseid meetmeid tuleks võtta ja missuguste tooterühmade suhtes?*

Välistingute keerukate ja lubamatult kõrgete tasude probleemi lahendamine

Elan euroalal. Iga kord, kui kannan raha euroalast väljapoole jäävasse liikmesriiki, nõuab pank mult suurt tasu. Kui kasutasin krediitkaarti välismaal, kujunes arve väga suureks, sest panga rakendatav vahetuskurs oli turukurssidest ebasoodsam ning eelnevalt ei teavitatud mind sellest vahetuskursist nõuetekohaselt.

Tehingutasudega seoses kõrvaldatakse määrusega (EÜ) nr 924/2009 piiriüleste maksete kohta⁴⁹ eurodes tehtavate välismaksete ja siseriiklike maksete tasude erinevused, mis on eurodes maksmise korral klientide jaoks väga kasulik. Kodanikud, kes aga soovivad kanda raha teistesse ELi riikides muudes vääringutes kui euro, peavad sageli maksma siseriiklike ülekannetega võrreldes väga suuri tasusid. Need tasud hõlmavad nii tehingutasusid kui ka vääringu konverteerimise tasusid ning võivad moodustada tehingu väärtusest märkimisväärse osa. Tehingutasud, mida tavatarbijad peavad maksma muudes vääringutes kui eurodes tehtavate välismaksete ja ülekannete eest, kalduvad olema suured kõikides liikmesriikides ja alati ei anta sellest tarbijatele selgelt teada. Aina rohkem saab kasutada vastastikuseks vääringute konverteerimiseks ettenähtud veebisaitide, mis pakuvad tarbijatele oluliselt paremaid kurse ja on hakanud avaldama turgudele tegelikku mõju. Kuigi vääringu konverteerimise eest nõutavate tasude ja kursside kohaldamisel peavad ettevõtted olema läbipaistvad, ei reguleerita neid tasusid ja kurse konkreetsete Euroopa eeskirjadega.

Kaardimaksete puhul ei ole tarbijad alati teadlikud välismaal sooritatud tehingu suhtes kohaldatavast vääringu konverteerimiskursist, näiteks sularaha väljavõtmisel või maksekaartidega ostmisel liikmesriikides, kus on kasutusel teine vääring. Vääringu konverteerimise võimalust pakub tavaliselt kaardi väljastanud pank. Viimastel aastatel on

⁴⁷ Praegu kohaldatakse ettevõtete suhtes ebaõiglasi lepingutingimusi ja ebaausaid kaubandustavasid käsitlevaid ELi õigusakte (vt allmärkus nr 3), millega piiratakse mõningaid vahetamise lepingulisi ja lepinguväliseid takistusi.

⁴⁸ Vt näiteks FCA „Cash Savings Market Study”, milles tehakse ettepanek kasutada boonuserioodi peatse lõppemise korral tekstisõnumina saadetavaid teateid (<https://www.fca.org.uk/static/documents/market-studies/cash-savings-market-study-final-findings.pdf>).

⁴⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 924/2009, 16. september 2009, piiriüleste maksete kohta ühenduses ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2560/2001 (ELT L 266, 9.10.2009, lk 11).

turustajad hakanud aina rohkem pakkuma võimalust kasutada enda pangas rakendatavat vääringute konverteerimiskurssi (nn vääringu dünaamiline konverteerimine), mis tagab vähemalt tarbijatele mõningase läbipaistvuse ja võib pakkuda suuremat kulutõhusust. Turustajate kursid ei ole aga tarbijate jaoks automaatselt paremad ja igal üksikjuhul on tihti peale keeruline võrrelda neid tarbija panga pakutavate kurssidega, sest pankade täpsed kursid ei ole tehingu sooritamise ajal tarbijate jaoks kättesaadavad. See tähendab, et siiani ei ole tarbijad saanud kasutada ära vääringute dünaamilise konverteerimise võimalustest tulenevat konkurentsi.

Võttes arvesse eri vääringute kasutamist ELis ja jaefinantsteenuste turgude jätkuvat integratsiooni, muutub see küsimus tõenäoliselt edaspidi olulisemaks, kuna digitaalsel ühtsel turul suureneb e-kaubandus ja küsimus nõuab edasist uurimist.

Küsimused

12. Mida on veel võimalik ELi tasandil teha, et lahendada ELi eri vääringutes tehtavate välismaksete (nt krediidikorraldused) eest nõutavate liigsete tasude probleem?
13. Kas lisaks kehtivatele teabe avalikustamise nõuetele⁵⁰ tuleks võtta lisameetmeid tagamaks, et tarbijad teavad, missuguseid vääringu konverteerimise tasusid nõutakse neilt piiriüleste tehingute sooritamisel?

3.1.2 Finantsteenuste juurdepääsemine kõikjalt Euroopast

Kolisime pensioniajaks Prantsusmaale ja soovime säilitada igakuise pensioni saamiseks oma pangakonto Ühendkuningriigis. Meie pank keeldub aga deebetkaarti uuendamast, sest meil puudub Ühendkuningriigis alaline aadress. Pank nõustub kontot säilitama üksnes juhul, kui jätame suure tagatise.

Uurisime ka tuntud hinnavõrdluse veebisaidil oma säästude parimaid kättesaadavaid intressimäärasid ja märkasime järgmist: „*Enne taotlemist palun veenduge, et olete lugenud ja mõistnud kontoga seotud tingimusi. Peate olema ka üle 18-aastane ja elama alaliselt Ühendkuningriigis.*”

Kuna finantsteenuste osutajad ei tee praegu oma tooteid piiriüleltselt kättesaadavaks, välja arvatud juhul, kui nad tegutsevad sihtturul, on ELi tarbijatel harva võimalik kasutada finantsteenuseid muudes liikmesriikides (v.a mõne piiratud investeerimistoote korral).⁵¹ Kuigi maksekontode direktiiviga edendatakse siseturgu, keelates maksekontosid taotlevate või kasutavate tarbijate diskrimineerimise elukoha alusel, leiavad tarbijad enamikul juhtudest endiselt, et kui nad ei ela teenuseosutaja riigis, ei ole neil teenustele õigust.⁵² Kindlustusvaldkonnas määrab olemasolevad võimalused pigem tarbijate elukoht kui nende isiklik riskiprofiil, sest kindlustajad koostavad lepingud kohalikust nõudlusest tuleneva

⁵⁰ Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2015. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2013/36/EL ja 2009/110/EÜ muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (COM(2013)0547 – C7-0230/2013 – 2013/0264(COD)). Vt artikkel 59 ja artikli 60 lõige 3.

⁵¹ BEUC, „Protecting consumer interests in the retail financial services area”, 2011, lk 3 (<http://www.beuc.org/publications/2011-09879-01-e.pdf>).

⁵² Vt näiteks punktis 2.1 esitatud näidet.

riskikogumi alusel. Veebipõhised teenuseosutajad võivad rakendada geoblokeerimise meetodeid, millega blokeeritakse juurdepääs veebisaitidele, suunatakse kasutajad muudele veebisaitidele või ei lubata tehingut lõpetada, nõudes teatavate riikidega piiratud konkreetseid andmeformaate (nt sihtnumbrid või makseteave). Need tavad ei luba tarbijatel taotleda valitud tooteid.

ELis oste tegevaid tarbijaid ei tohiks kohelda erinevalt nende kodakondsuse või elukoha alusel, välja arvatud objektiivselt põhjendatud juhtudel. 2015. aasta mais avaldatud digitaalse ühtse turu strateegias ja 2015. aasta novembris avaldatud ühtse turu strateegias on kirjeldatud geoblokeerimise ja muude asukohapõhiste diskrimineerimise vormide suhtes võetavaid meetmeid.⁵³ Komisjon esitab 2016. aasta kesksaigaks seadusandlikud ettepanekud, et kaotada põhjendamatu geoblokeerimine ja hoida üldisemalt ära tarbijate diskrimineerimist elukoha või kodakondsuse alusel.

Küsimused

14. Mida on võimalik teha, et kaotada jaefinantssektoris, sealhulgas kindlustusvaldkonnas, põhjendamatu diskrimineerimine elukoha alusel?

Toodete ülekantavuse parandamine

Soovin kolida teise liikmesriiki, et uuele tööle asuda. Mul on olnud koduliikmesriigis pikka aega eratervisekindlustus, kuid ma ei saa seda oma uude elukohariiki kaasa võtta ja peaksin hankima seal uue eratervisekindlustuse. Leidsin, et uues elukohariigis oleksid mu kindlustusmaksed oluliselt suuremad, sest kindlustus põhineb mu kõige viimasel terviseteabel, mitte mu varasemal seisundil.

Ühest liikmesriigist teise kolivatel kodanikel ei pruugi enam olla võimalik kasutada koduliikmesriigis omandatud finantstoodet ja nad võivad leida, et on uues elukohariigis finantssektorist tõrjutud. Olukord võib osutada eriti koormavaks tarbijate jaoks, kes ei suuda saavutada nii edukalt kokkuleppeid uue elukohariigi teenuseosutajatega, või kodanike jaoks, kel on vaja sagedast juurdepääsu finantstoodetele, mida nad on võib-olla kogunud terve elu vältel (nt eratervisekindlustus).

Eratervisekindlustuse puhul ilmneb, et kasutusel on lepingutingimused, millega piiratakse õigus hüvedele liikmesriigiga, kus kindlustusvõtja elab kindlustuslepingu sõlmimise ajal alaliselt. Alaline elukoht on olemuselt miski, mis võib aja jooksul muutuda. Selle tagajärjel ei pruugi kindlustusvõtjatel olla teise liikmesriiki kolides võimalik arvestada oma kehtivate lepingutega, nõuda haiglaravikulude hüvitamist ega kasutada välismaal oma erapensione. Eriti mõjutab see eakaid, kellelt nõutakse sageli suuremat tervise- või pikaajalise hoolduse kindlustuse makseid.

Kindlustuspõhiseid vanaduseks ettenähtud sääste kasutada püüdes peavad tarbijad tulema toime konkreetsete probleemidega. Märkimisväärsete raskuste kõrval, millega kindlustusvõtjad võivad puutuda kokku teineteist dubleerivate ja vastuoluliste maksusüsteemide kooskõlastamisel, piiratakse kindlustuse kehtivus paljudes

⁵³ Geoblokeerimist käsitlev konsulteerimine kestab kuni 28. detsembrini 2015 (vt <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/geoblocksurvey2015/>).

elukindlustuslepingutes ainult liikmesriigiga, kus kindlustusvõtja alaliselt elab.⁵⁴ Niisugused piirangud vähendavad tarbijate valikuvõimalusi ja piiriülest konkurentsi ning takistavad tõsiselt ka tarbijate kolimist teistesse liikmesriikidesse. Need takistused mõjutavad kõige tõsisemalt ELi kodanikke, kes soovivad veeta oma pensioniaja teises liikmesriigis.

Küsimused

15. Mida on võimalik teha ELi tasandil jaefinantstootete – näiteks elukindlustuse ja eratervisekindlustuse – ülekantavuse hõlbustamiseks?

Erialase vastutuskindlustuse piiriülese kättesaadavuse ja tunnustamise hõlbustamine

Sektorites, kus erialane vastutuskindlustus on kohustuslik,⁵⁵ on teenuseosutajatel sageli keeruline omandada tooteid, mis hõlmaksid rohkem kui ühe teenuse osutamise liikmesriigi territooriumi. Ühtse turu strateegias anti teada, et komisjon vaatab üle kohustusliku erialase vastutuskindlustuse kättesaadavuse ja vastastikuse tunnustamisega seotud turusuundumused ning võtab vajaduse korral meetmed äri- ja ehitusteenuste osutajate kindlustusnõuete suhtes.

Küsimused

16. Mida on võimalik teha ELi tasandil selleks, et hõlbustada teenuseosutajate jaoks erialase vastutuskindlustuse kättesaadavust ja selle piiriülest tunnustamist?

3.1.3 Usalduse ja kindlustunde olemasolu, et kasutada ära mujal Euroopas pakutavaid võimalusi

Leidsin teises liikmesriigis suurepärase laenupakkumise oluliselt madalama intressimääraga kui kohalike alternatiivide puhul. Tunds in kiusatust, kuid muretsesin tagajärgede pärast juhul, kui tootega peaks midagi valesti minema. Seepärast otsustasin osta kohalikult turult kallima toote.

Tarbijad peavad teadma, et enne ja pärast jaefinantstootete ostmist on nad piisavalt kaitstud, olenemata sellest, missugusest kohast liidus nad ostu teevad.⁵⁶

Võrreldavuse ja tarbijatepoolse arusaamise soodustamine parema teavitamise abil

Tarbijad vajavad kergestimõistetavat teavet. Teave peaks olema selge ja keskenduma elementidele, mis võimaldavad tarbijal tootest täielikult aru saada; selles tuleks arvestada ka tarbijate käitumisega. Finantskoolitus võib olla abiks, kuid kui tarbijad ostavad toote, peavad nad teadma, kui suurt tasu neilt nõutakse, kes seda nõuab ja kuidas nad sellest kasu saavad. Tulemusliku valiku tegemiseks peab neil olema võimalus võrrelda kulusid ja kasu. Finantstooteid käsitlevate erapooletute ülevaadete jagamisel ja levitamisel on oluline roll muu hulgas tarbijaorganisatsioonidel.

⁵⁴ Erapensionide puhul käsitletakse probleemi komisjoni kapitaliturgude liiduga seotud töö raames.

⁵⁵ Teenuste direktiivi artikliga 23 võimaldatakse liikmesriikidel nõuda, et teenuseosutajad sõlmiksid kutsealase vastutuskindlustuse lepingu või näeksid ette mõnes muus vormis finantsgarantii (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/123/EÜ, 12. detsember 2006, teenuste kohta siseturul (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36).

⁵⁶ Eurobaromeetri uuring nr 373 „Jaefinantsteenused”, lk 42, milles märgitakse teisest liikmesriigist ostmisega seotud muredena, et „puudub selge teave” (29 %), „ei tea probleemide korral oma õigusi” (28 %) ja „muudes ELi liikmesriikides on tarbijakaitse tase madalam”.

Teabe avalikustamise tõhususe, läbipaistvuse ja võrreldavuse tagamiseks võivad kõik selle valdkonna meetmed tugineda viimastel aastatel tehtud jõupingutustele. Viimastel aastatel on võetud selles valdkonnas mitmesuguseid ELi meetmeid, näiteks hüpoteekkrediidi direktiiv ja tarbijakrediidi direktiiv, maksekontode direktiiv, vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjate (UCITS) direktiiv,⁵⁷ finantsinstrumentide turgude direktiiv II, kombineeritud jae- ja kindlustuspõhiste investeerimistoodete määrus⁵⁸ ning kahjukindlustustoodete valdkonnas kindlustustoodete turustamise direktiiv. Tarbijatele suunatud finantsteenuste kaugturstuse (nt internetis) kohta on finantsteenuste kaugturstuse direktiivis kehtestatud teabele esitatavad nõuded. Kapitaliturgude tegevuskava raames palub komisjon Euroopa järelevalveasutustel jätkata tööd pikaajaliste jae- ja pensionitoodete läbipaistvusega, sealhulgas käsitleda nende netootlust ja tasusid. Lisaks pakub digiteerimine ning uute toodete ja uute digitaalsete kanalite esiletõus võimalust uurida sügavamalt, kuidas võib ettevõtete suhtlemine klientidega, sealhulgas ELi õiguse ja riiklike eeskirjadega nõutav teavitamine, teenida kõige paremini tarbijate huve ning toetada neid ostetavate toodete mõistmisel ja usaldamisel.

Küsimused

17. Kas on vaja täiendavaid ELi tasandi meetmeid finantstoodete läbipaistvuse ja võrreldavuse parandamiseks (eelkõige digilahenduste abil), et tugevdada tarbijate usaldust?

Õiguskaitsevahendite parandamine jaefinantsteenuste alal

Tarbijail on piiriülestes olukordades tihti raske leida sobivat õiguskaitsevahendit ja see võib teistest liikmesriikidest finantstoodete ostmisel heidutada.

Tarbijate abistamiseks sellistes olukordades lõi komisjon 2001. aastal finantsteenuste sektori vaidluste kohtuvälise lahendamise Euroopa võrgustiku (FIN-NET) eesmärgiga hõlbustada piiriüleste vaidluste lahendamist finantsteenuste alal.⁵⁹ Vabatahtlik ja mitteametlik võrgustik koondab ombudsmane, vahekohtunikke, vaidluste lahendajaid ja teisi skeeme kogu ELis. Finantsteenuste sektori vaidluste kohtuvälise lahendamise Euroopa võrgustiku liikmeil on hulk erinevaid volitusi ja käsitusviise, alates kohustuslikust osalemisest ning pooltele kohustuslikust otsuste täitmisest kuni vabatahtliku osalemiseni vaidluste lahendamise menetlustes. Lisaks ei hõlma võrgustik praegu kõiki liikmesriike ega iga riigi finantssektori kõiki valdkondi.⁶⁰

Tarbijate usalduse tõstmiseks toodete piiriüleisel ostmisel võiks täiustada finantsteenuste sektori vaidluste kohtuvälise lahendamise Euroopa võrgustikku, märkides kõikide liikmete kohta, et nad vastavad vaidluste kohtuvälise lahendamise (ADR) käsitleva direktiivi kohaselt

⁵⁷ Direktiiv 2009/65/EÜ, mida on viimati muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiviga 2014/91/EL, millega muudetakse direktiivi 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta seoses deponitoriumi ülesannete, tasustamispoliitika ja karistustega (ELT L 257, 28.8.2014, lk 186).

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1286/2014, 26. november 2014, mis käsitleb kombineeritud jae- ja kindlustuspõhiste investeerimistoodete (PRIIPid) põhiteabedokumente (ELT L 352, 9.12.2014 lk 1).

⁵⁹ Täiendava teabe saamiseks vt http://ec.europa.eu/finance/fin-net/index_en.htm.

⁶⁰ Praegu on finantsteenuste sektori vaidluste kohtuvälise lahendamise Euroopa võrgustikul 57 liiget 22 liikmesriigist ja 3 EMP riigist (Norra, Island ja Liechtenstein).

vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustele kehtestatud siduvatele kvaliteedinõuetele.⁶¹ Selleks et tugevamast finantsteenuste sektori vaidluste kohtuvälise lahendamise Euroopa võrgustikust kasu saada, on vaja, et suurem hulk tarbijaid oleksid võrgustiku olemasolust teadlikud. Ehkki finantsteenuste sektori vaidluste kohtuvälise lahendamise Euroopa võrgustik menetles 2014. aastal 3500 piiriülest juhtumit, on üldine teadlikkus võrgustikust madal. Komisjon uurib, kas teadlikkuse suurendamine finantsteenuste sektori vaidluste kohtuvälise lahendamise Euroopa võrgustikust peaks olema esimesi prioriteete. Pikas perspektiivis ja piiriülese integratsiooni olulise suurenemise korral võib osutuda vajalikuks täiendavate meetmete kavandamine vaidluste kohtuvälise lahendamise süsteemi edasiseks täiustamiseks jaefinantsteenuste valdkonnas kogemuste põhjal, mis on saadud vaidluste kohtuvälise lahendamist käsitleva direktiivi rakendamise käigus.

2013. aastal võttis komisjon vastu soovitusel kollektiivse hüvitamise mehhanismide kohta.⁶² Soovitusel kutsutakse liikmesriike üles kehtestama kollektiivseid õiguskaitsevahendeid ELi õigusest tulenevate õiguste rikkumiste puhuks, sh finantsteenuste valdkonnas. Kollektiivsed hüvitamismeetmed on osutunud finantsteenuste valdkonnas tarbijate huvide kaitsmisel tulemuslikuks vahendiks.⁶³ Komisjon hindab soovitusel rakendamist praktiliste kogemuste alusel 2017. aasta juuliks.

Küsimused

18. *Kas tuleks rakendada meetmeid tarbijate teadlikkuse suurendamiseks finantsteenuste sektori vaidluste kohtuvälise lahendamise Euroopa võrgustikust ja selle tulemuslikkusest seoses vaidluste kohtuvälise lahendamist käsitleva direktiivi rakendamisega?*
19. *Kas tarbijail on piisav juurdepääs rahalise hüvitisele ebasobivate finantstoodete ja kindlustuse müügi korral? Kui ei, siis mida oleks võimalik teha selle tagamiseks, et see nii oleks?*

Ohvrite kaitse liikluskindlustusandjate maksejõuetuse korral

Teises liikmesriigis liiklusõnnetuse ohvriks langenud tarbijaid ohustab risk, et nad ei saa hüvitist, kui vastutavaks peetav kindlustusandja muutub maksejõuetuks. Praegu ei osale kõik liikmesriigid vabatahtlikus lepingus, millega tagatakse hüvitise tasumine ohvritele, kui ühes liikmesriigis põhjustab õnnetuse sõiduk, millel on kate teises liikmesriigis tegutsevalt maksejõuetult kindlustusandjalt. Hiljuti pidi seoses piiriülest liikluskindlustust pakkuva kindlustusandja maksejõuetusega teise liikmesriigi tagatisfond tasuma hüvitist ligikaudu 1750 nõude esitajale.

Küsimused

20. *Kas on vaja meetmeid selle tagamiseks, et liiklusõnnetuste ohvritele laienevad teiste liikmesriikide tagatisfondid, kui kindlustusandja muutub maksejõuetuks?*

⁶¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/11/EL, 21. mai 2013, tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63).

⁶² Komisjoni 11. juuni 2013. aasta soovitus ühiste põhimõtete kohta, mida kohaldatakse liikmesriikide keelava iseloomuga ja kahju hüvitamisele suunatud kollektiivsete õiguskaitsevahendite suhtes ELi õigusest tulenevate õiguste rikkumise puhul (ELT L 201, 26.7.2013, lk 60).

⁶³ Vt nt kollektiivse hüvitamise hagid, mis algatati seoses elukindlustustoodetega Prantsusmaal ja seoses eelisaktsiate ning finantspüramiidskeemidega Hispaanias.

Lisakindlustuse läbipaistvuse ja võrreldavuse suurendamine

Kui läksin rendiautole järele, küsiti minult, kas soovin maksta olulise summa lisakindlustuse eest lisaks rentimise baashinnale ja mu praegusele kindlustusele.

Tarbijatele ei teadvustata tihti kindlustuse lisatoodete maksumust ega väärtust ja neilt võidakse küsida kõrgeid hindu konkurentsi ning avalikustamise puudumise tõttu. Üks näide on autorendisektorist: 2014. aastal puudutas 1758-st autorendiga seoses esitatud tarbijapretensioonist 44,7 % lisatasusid (nt kahjustuste ja lisateenuste eest, nagu broneerimise järgus esitamata jäetud kindlustustooted).⁶⁴ Kindlustustoodete, sh teise toote lisatoodete puhul tugevdab kindlustustoodete turustamise direktiiv teavet käsitlevaid nõudeid (ehkki mitte hinnastamist) tarbijale kahju tekitamise vältimiseks. Lisaks leppisid 4. juulil 2015 viis suuremat autorendiettevõtet kokku, et vaadatakse üle, kuidas nad tarbijaid kohtlevad, ning et broneerimisjärgus pakutakse paremat teavet mittekohustuslike lisakindlustuse liikide ja kindlustustoodete kohta.⁶⁵

Küsimused

21. Milliseid täiendavaid meetmeid saaks rakendada kindlustuse lisatoodetega seotud läbipaistvuse suurendamiseks ja selle tagamiseks, et tarbijatel oleks võimalik teha selliste toodete ostmiseks teadlikumaid otsuseid? Kas autorendisektori puhul on vaja lisatoodete suhtes konkreetseid meetmeid?

3.2 Uute turuvõimaluste loomine teenuseosutajatele

Teenuseosutajad on silmitsi raskustega, kui nad soovivad alustada piiriülest tegevust, ilma et nad asutaksid teises liikmesriigis esindust või tütarettevõtjat. Seetõttu ei paku nad tihti oma tooteid teistes liikmesriikides ega taga nende ülekantavust. Selles punktis keskendutakse sellele, kuidas komisjon saaks aidata vähendada finantsteenuste piiriülese osutamise kaasnavaid kulusid ja riske, muutes teenuste osutamise ettevõtetele võimalikuks ning suurendades konkurentsi ja tarbijate valikuvõimalusi ELis.

3.2.1 Digiteerimisest tulenevate raskuste ületamine ja võimaluste rakendamine

Kui ettevõtted alustavad digiteerimist, tekib neil uusi võimalusi klientidega suhtlemiseks. Siiski seisab nende ees ka palju raskusi. Teenuseid, mida minevikus on osutatud silmast-silma, võib olla keeruline osutada digiteerimise puhul eemalt või piiriüleselt. Selles punktis vaadeldakse neid raskusi ja vajadust ELi meetmete järele raskuste vähendamisel lisaks tööle, mis tuleneb komisjoni digitaalse ühtse turu algatusest. See valdkond on pakkunud erilist huvi ka sektoris osalejatele.⁶⁶

⁶⁴ Autorent: Olulisemad andmed Euroopa tarbijakeskuste juhtumite menetlemise andmebaasist (http://ec.europa.eu/consumers/enforcement/cross-border-enforcement-cooperation/docs/car_rental_version2_en.pdf).

⁶⁵ Euroopa Komisjon, „Parem kaitse tarbijatele autode rentimisel“, veebileht (http://ec.europa.eu/justice/newsroom/consumer-marketing/news/150713_en.htm).

⁶⁶ Vt nt Euroopa Pangandusföderatsiooni aruanne, „Digitaalrajandusele ülemineku läbiviimine”, (<http://www.ebfdigitalbanking.eu/>).

Ettevõtete abistamine digiteerimise paremal ärakasutamisel

Digiteerimise kiirus tähendab, et osa konkurentsi suurendavatest ja tarbijasõbralikest suundumustest võib muutuda võimatuks või takerduda õigus- ja muu korra tõttu, mida ei loodud neid suundumusi silmas pidades. Komisjon on huvitatud sellest, kuidas saab soodustada uuenduslikke, tarbijasõbralikke teenuseid Euroopa tasandil ja hoida ära siseturgude killustumist.

Küsimused

22. Mida on võimalik teha ELi tasandil ettevõtete toetamiseks uuenduslike digitaalsete finantsteenuste loomisel ja pakkumisel kogu Euroopas, tagades seejuures kohasel tasemel turbe ja tarbijakaitse?

Elektroonilise allkirja ja isiku tuvastamise võimaldamine

Pank pakub võrdlemisi kõrgeid intressimäärasid ja temaga on võtnud ühendust tarbijad teistest liikmesriikidest, kes soovivad pangas raha hoiustada. Pank peab aga tuvastama kliendi isiku rahapesu tõkestamise nõuetest tulenevalt – eemalt on see keeruline, seega tuleb kontrollida isikusamasust esinduses. Tarbijad ei soovi sõita esindustesse kulu ja ajapuuduse tõttu, seega otsustavad nad mitte hoiustada oma raha seal.

Ettevõtelt laekunud tagasisidest ilmnes, et kliendi tundmisega seotud nõuded rahapesu tõkestamise õigusaktides piiravad nende võimet alustada ja hoida ärisuhteid klientidega eemalt. Tegu on takistusega, mida on kinnitanud ka komisjoni uuring tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturustust käsitleva direktiivi kohta.⁶⁷ See võib mõjutada paljusid finantsteenuseid, kuid avaldab erilist mõju säästuhoiustele ja investeerimistoodetele.⁶⁸

Need kliendi tundmisega seotud nõuded hõlmavad üldjuhul kliendi isikut tuvastavate dokumentide esitamist mitmest allikast ja ka silmast-silma kinnitust. Täpsed nõuded on liikmesriigiti erinevad, kusjuures osa lubab teabe kaugkontrolli (teatavatel tingimustel), nt veebikaamerate ja skaneeritud dokumentide abil või dokumentide originaalide kontrolli kaudu, mida teostavad kolmandad asutused, nt postkontorid. Kõikides liikmesriikides ei ole sedalaadi võimalusi ette nähtud ja seega ei tarvitse kehtiv kord võimaldada piiriüleltooteid pakkuvate ettevõtete koostööd kolmandate isikutega.

Samuti piiravad mõnedes liikmesriikides nõuded allkirja kasutamist sidevahendi abil sõlmitud lepingute puhul, pärssides veelgi piiriüleste teenuseosutajate võimet alustada ärisuhteid uute

⁶⁷ Analüüs majandusliku mõju kohta, mida avaldab direktiiv 2002/65/EÜ, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturustust, piiriüleste finantsteenuste lepingute sõlmimisele pakkujate ja tarbijate vahel siseturul, lõpparuanne (http://ec.europa.eu/consumers/archive/rights/docs/final_rep_financial_services_2009.pdf).

⁶⁸ Tuleb märkida, et aasta alguses võeti vastu neljas rahapesuvastase võitluse direktiiv. Sellega sätestatakse riskipõhine käsitusviis, mis võimaldab enam paindlikkust, et võtta arvesse liikmesriikide eripära ja konkreetsete ärisuhete ning tehingute asjaolusid. Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2015/849, 20. mai 2015, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

klientidega. See piirab märkimisväärselt toodete kaugmüüki klientidele ja võib avaldada ebaproportsionaalset mõju piiriülesele ettevõtlusele. E-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste määrus⁶⁹ on selles vallas paljutõotav; määrus pakub e-identimise ning elektrooniliste usaldusteenuste piiriülese kasutamise lahendust, mis hõlmab elektroonilisi allkirju, templeid, ajatempleid, registreeritud kättetoimetamisteenust ning veebisaidi autentimist. See peaks võimaldama ettevõtjail lihtsamini klientide isikut eemalt tuvastada või tugevalt autentida maksetehingute pooli muudetud makseteenuste direktiivi kohaselt. Selles suhtes on nimetatud finantssektorit üheks valdkonnadest, mis võivad saada e-identimislahendustest enim kasu.

Tegu on valdkonnaga, kus võib olla märkimisväärselt arenguruumi. Praegu osas liikmesriikides kättesaadavate kaugkontrollimeetmete laiendamine ning e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste edukas juurutamine võivad aidata kõrvaldada suurema takistuse teenuse piiriülese osutamisel. Muude lahenduste hulka võivad kuuluda halduspiirangute tühistamine lepingute sõlmimisele sidevahendi abil, täiendavate elektroonilise isikusamasuse süsteemide väljatöötamine või isiku tuvastamiseks rakendatavate kolmandate isikute meetmete laiendamine või tuvastamise ühelt teenuseosutajate teisele ülekandmise lubamine tarbijatele. Sellised lahendused ei tohi mõistagi nõrgendada ELi rahapesu ja ebaseadusliku tegevuse tõkestamise meetmete tulemuslikkust.

Küsimused

23. Kas on vaja täiendavaid meetmeid rahapesuvastast võitlust käsitlevate õigusaktide kohaldamise täiustamiseks ELi tasandil, eelkõige selle tagamiseks, et teenuseosutajail oleks võimalik tuvastada klientide isikut eemalt, säilitades samas praeguse raamistiku nõuded?
24. Kas on vaja täiendavaid meetmeid e-identimise ja e-allkirjade juurutamise ning kasutamise soodustamiseks jaefinantsteenuste valdkonnas, sh turbenõuete seisukohast?

Finantsandmete juurdepääsetavuse ja kasutatavuse parandamine

Laenuandjaga võtavad teistest liikmesriikidest ühendust tarbijad, kes soovivad saada laenu. Nende krediitvõimelisuse hinnata üritades leiab ta aga, et nende kohta kättesaadav teave on piiratud, kuna nad on teistest liikmesriikidest. Laenuandjal ei ole võimalik nende esitatavat teavet kontrollida, mistõttu ta otsustab neile laenu mitte anda.

Tarbijaandmete juurdepääsetavuseta on ettevõtetel finantstooteid (eelkõige laene või kindlustust) teistel turgudel raske pakkuda, kuna nad ei saa hinnata riske, mida nad sellega võtaksid. Samuti ei ole neil võimalik hinnata liikuvate tarbijate riske, kelle andmed kogunesid teises liikmesriigis. Digiteerimise kasvu tõttu suureneb ettevõtete vajadus andmete järele, kuna nad kasutavad toodete hinnastamiseks üha keerukamaid protsesse. Samal ajal on saanud klientide andmeist digitaalteenuste osutajate näiliselt tasuta pakkumiste hind, kuna need

⁶⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 910/2014, 23. juuli 2014, e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73).

ettevõtted töötlevad ja kasutavad selliseid kliendiandmeid ise turundamise otstarbel või teistele ettevõtetele edasimüümiseks.

Hüpoteeklaenude direktiivi ja tarbijakrediidi direktiivi kohaselt on võlausaldajail õigus kasutada potentsiaalsete klientide krediitdivõimelisuse hindamiseks teistes liikmesriikides krediitandmeid sisaldavaid andmebaase, ilma et neid seejuures diskrimineeritaks. Siiski esineb ettevõttele raskusi, kui üritatakse kasutada neid andmeid, kuna andmete kogumise, jaotamise ja kasutamise võtted on ELis ikka veel väga mitmekesised ning ollakse erineval seisukohal selle suhtes, millised andmed on krediitdivõimelisuse hindamiste seisukohast asjakohased. Teatavad krediidiregistrid näiteks tegelevad ainult „negatiivsete” andmete esitamisega,⁷⁰ samas kui teised andmebaasid sisaldavad ka „positiivseid” andmeid.⁷¹ See tähendab, et andmete hindamine ja kasutamine võib osutuda keeruliseks ning et paljudel ettevõtetel võib tekkida raskusi teenuste majanduslikult tasuva piiriülese osutamisega. Tarbijate krediitandmete pakkujate liit (ACCIS) on algatanud eraõiguslikud krediitandmete piiriülese jagamise kokkulepped,⁷² kuid praegu ühendab see piiratud hulga liikmesriikide krediidiregistreid. Samas koguvad eraõiguslikud krediidiregistrid krediitdivõimelisuse hindamise otstarbel tihti vajalikust enam andmeid või siis andmeid, mille asjakohasus krediitdivõimelisuse hindamise seisukohast on küsitav.

Samal ajal kui finantsteenuste sektor võtab digiteerimise omaks, kasutavad kindlustusandjad ja muud finantsteenuseid osutavad ettevõtted tänapäevast infotehnoloogiat ning andmemahukat analüüsi üha kohandatumate kindlustustoodete pakumiseks riski individuaalse hinnastamisega, mis kätkeb detailse, andmemahuka jälgimise meetodeid nagu telemaatikaseadmed. Andmete kasutuse kasv pakub suuri võimalusi hindade vähendamiseks paljudele tarbijatele, kuid selline tegevus tekitab eraelu puutumatus ja andmekaitse pärast ka muret, mida tuleb arvesse võtta.

Ka tarbijad soovivad saada kasu andmete suuremast kättesaadavusest, et toetuda positiivsele kahjunõuete väljavõttele või bonus-malus reitingule. Liikluskindlustuse direktiiv⁷³ sisaldab praegu kindlustusvõtjate õigust nõuda kindlustusandjalt igal ajal oma kahjunõuete väljavõtet viimase viie aasta kohta, kuid tihti ei kaasne sellega praktikas uue kindlustuslepingu sõlmimisel väiksem kindlustusmaks. Põhjuste hulgas on allahindluste arvutamise erinevad meetodid, sh erineva pikkusega ajavahemikud, mida sellised väljavõtted hõlmavad, usalduse puudumine ühtlustamata väljavõtete vastu, mida kindlustusandjad esitavad, ja erinevad riskitegurid, mida nad kindlustusmaksete kindlaksmääramisel arvesse võtavad.

Küsimused

25. Millised andmed on teie arvates krediitdivõimelisuse hindamiseks vajalikud?

26. Kas isiklike finants- ja mittefinantsandmete suurenenud kasutus ettevõtetes (sh traditsiooniliselt finantssektorivälistes ettevõtetes) nõuab täiendavaid meetmeid

⁷⁰ Laenudest teatatakse ainult juhul, kui tarbija ei suutnud maksekohustusi täita.

⁷¹ Registreeritakse iga laen. Samuti võidakse esitada andmeid teistsuguste kohustuste kohta.

⁷² Täiendav teave tarbijate krediidiinfo pakkujate liidu kohta on kättesaadav aadressil <http://www.accis.eu/>

⁷³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/103/EÜ, 16. september 2009, mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustuse ja sellise vastutuse kindlustamise kohustuse täitmise kohta (ELT L 263, 7.10.2009, lk 11).

teenuste osutamise hõlbustamiseks või tarbijakaitse tagamiseks?

27. Kas kindlustusnõuete väljavõtete vormi, sisu ja kättesaadavust puudutavaid nõudeid tuleks tugevdada (nt seoses hõlmatud ajavahemiku või sisuga) selle tagamiseks, et ettevõttele oleks võimalik osutada teenuseid piiriülevalt?

Müügi järgsete teenuste osutamise hõlbustamine

Kindlustusandja soovib pakkuda teises liikmesriigis interneti kaudu koduvarakindlustust, kuid see nõuaks investeringuid kohalikus keeles töötavasse klienditeeninduskeskusesse. Ta arvab, et ei leia kaasnevate kulude õigustamiseks piisavalt kliente.

Müügi järel on ettevõttele klientide ees kohustused, mille täitmine võib olla eemalt keeruline. Päringutele vastamine, kindlustusnõuete hindamine ja rahuldamine, klientide murede arutamine ning pretensioonide lahendamine nõuavad üldjuhul ettevõtte töötajate või kindlustusandjate kahjukäsitlejate sekkumist. Ehkki seda on võimalik teha eemalt, võib see siiski nõuda ettevõtetelt olulisi investeringuid, eriti kui nõutav on teenuse osutamine teistes keeltes. Küsimus puudutab eelkõige kindlustusandjaid nende kahjukäsitlejaskohustuste tõttu, mille puhul näib ülioluline ettevõtja esindaja kohalolek (nt esinduse või tütar-ettevõtja kaudu) klientidega samas liikmesriigis. Ehkki on olemas moodused selle ületamiseks kolmandate isikute töövõtu ja allhankimise kaudu, ei ole nimetatud võimalused alati kättesaadavad ning huvipakkuvad, eriti arvestades vajadust teostada järelevalvet ettevõtte nimel tegutsevate töövõtjate üle.

Küsimused

28. Kas on vaja täiendavaid meetmeid ettevõtete toetamiseks lepingujärgsete teenuste osutamisel teises liikmesriigis ilma tütar-ettevõtja või esinduseta?

Üksikisikute maksevõimetuse, vara hindamise ja finantstagatistest tulenevate kohustuste täitmisele pööramise menetluste lähendamine

Laenuandjaga on võtnud ühendust tarbijad teistest liikmesriikidest, kes on huvitatud madalatest fikseeritud intressimääradest, mida ta pakub eluasemelaenu puhul. Siiski on tal kahtlusi selle suhtes, kuidas vara väärtust teistest liikmesriikides hinnatakse ja kas tal oleks võimalik vajaduse korral tagatist täitmisele pöörata. Sellistele tarbijatele ei ole tal võimalik laenu anda.

Võlausaldajail võib esineda kõhklusi piiriüleste laenu ulatuslikuma pakkumise suhtes, kuna neil ei ole piisavaid teadmisi teistes liikmesriikides kohalduvast füüsilise isiku maksejõuetuse korral (kui see on olemas). Ehkki kapitaliturgude liidu tegevuskavaga astutakse kõigis 28 liikmesriigis mõningaid samme juriidilise isiku maksejõuetuse korra lähendamiseks teatavates valdkondades (nt varajane restruktureerimine ja ettevõtete piiriüleste maksejõuetusmenetluste haldamise tulemuslikumaks muutmine), esineb kogu ELis ikka veel olulisi lahknevusi füüsilise isikute maksejõuetuse korra puhul. See loob täiendava riski ettevõtetele, kes soovivad alustada klientidega piiriüleseid ärisuhteid, eriti seoses krediidi andmisega – kui laenuandjail ei ole võimalik hinnata ja kvantifitseerida maksejõuetusmenetluste ning sundtäitmisseaduste tulemusi, ei tunne nad end üksikisikutele laenates kindlalt. Liikmesriikide seadusi ja tavasid ettevõtte tegevuse lõpetamise ning maksejõuetuse ja ülemäärase isikliku võlakoorma alal käsitletakse praegu kahes uuringus, mis valmivad eeldatavalt 2016. aastal.

Samamoodi on vara väärtuse õige mõistmine oluline võlausaldajaile, et nad saaksid olla kindlad tagatise väärtuses kohustuste täitmata jätmise korral. Ehkki tarbijakrediidi direktiiv nõuab, et kõikides liikmesriikides oleksid rakendatud usaldusväärsed vara hindamise standardid, ei taga see standardite täielikku lähenemist ELi tasandil. Täieliku lähenemise puudumisel võib teatavatel võlausaldajail olla ikka veel kahtlusi teistes liikmesriikides asuvate tagatiste väärtuse suhtes.

Küsimused

29. Kas on vajalik täiendavaid meetmeid, et ergutada laenuandjaid pakkuma hüpoteeke- ja muid laene piiriülevalt?

3.2.2 Õigusaktidest tulenevate nõuete täitmine vastuvõtvates liikmesriikides

Liikmesriikide õiguskordade erinevused avaldavad olulist mõju jaefinantsteenuste piiriülese osutamise kulule ja riskile. Ehkki liidu tasandi õigusaktide tulemusena on õigus ELis teataval määral ühtlustunud, esineb õiguslikke erinevusi valdkondades nagu lepinguõigus ja ettevõtted peavad täitma igas liikmesriigis olulist hulka õigusaktidest tulenevaid nõudeid.

Erinevad nõuded võivad tuleneda liikmesriikide finantssektorite või õigustraditsioonide konkreetsetest tahkudest. Liikmesriikide regulatiivsed raamistikud erinevad oluliselt küsimustes nagu lepingud, andme- ja tarbijakaitse, rahapesuvastane võitlus ja maksustamine. Lepingute tsiviilõiguslike tahkude seisukohast tuleb eristada kindlustus- ja muid lepinguid. Kindlustuse puhul on kohaldatav õigus põhimõtteliselt kindlustatud riski asukohariigi oma, kus asub tihti kindlustusvõtja alaline elukoht.⁷⁴ Muu õiguskorra valimise võimalus on pooltel äärmiselt piiratud. Muude tarbijatega sõlmitavate lepingute puhul võivad pooled valida piiriülestele tehingutele kohaldamiseks müüja liikmesriigi lepinguõiguse, mis võib vähendada ettevõtete jaoks õigusnormide täitmise kulusid teatavatel juhtudel; ent kui müüja tegutseb liikmesriigis või suunab tegevust liikmesriiki, kus on tarbija alaline elukoht, ei piira selline valik kaitset, mida nimetatud õigus tarbijale võimaldab.⁷⁵

Erinevused võivad tekitada olulisi kulusid ja riske ettevõtetele, kes soovivad teha äri teises liikmesriigis asuvate klientidega. Väljaspool finantssektorit on keskmised lepinguõigusega seotud kulud hinnanguliselt ligikaudu 10 000 eurot iga liikmesriigi kohta.⁷⁶ Finantsettevõtetele tekib lisaks sellele summale igas liikmesriigis veel olulisi kulusid sektorile kohalduvate konkreetsete seaduste ja eeskirjade tõttu.⁷⁷ Nõuded ja kulud võivad erineda ka olenevalt sellest, kas ettevõtte tegutseb asutamisevabaduse (füüsilise kohalolekuga) või teenuste osutamise vabaduse (sh internetis) alusel. Üldjuhul tuleb teenuseid osutaval ettevõttel täita ainult osa vastuvõtva liikmesriigi eeskirjadest, nt äritavade või tarbijakaitse alal.

⁷⁴ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruse (EL) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I”) artikkel 7 (ELT L 177, 4.7.2008, lk 6).

⁷⁵ Vt Rooma I määruse artikkel 3, artikli 4 lõige b ja artikkel 6; komisjoni teatis: Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia, lk 11 (http://ec.europa.eu/priorities/digital-single-market/docs/dsm-communication_en.pdf).

⁷⁶ Euroopa Komisjoni pressiteade: Euroopa ühine müügiõigus, lk 2 (http://ec.europa.eu/justice/contract/files/common_sales_law/i11_1175_en.pdf).

⁷⁷ Komisjoni Euroopa kindlustuslepinguõiguse eksperdirühm märkis hiljuti, et osa kindlustuslepingute vormi puudutavate siseriiklike nõuetega kaasneb ettevõtete jaoks selgelt kulusid. Vt eksperdirühma lõpparuanne (http://ec.europa.eu/justice/contract/files/expert_groups/insurance/final_report_en.pdf), lk 90.

ELi hõlmavad tegevusload on praegu kättesaadavad hulga tegevusalade puhul⁷⁸ ja võimaldavad ühes liikmesriigis loa saanud ettevõtetel pakkuda teenuseid teises liikmesriigis vähendatud halduskoormuse ning minimaalse asjaajamisega. ELi hõlmavad tegevusload ei kõrvalda aga õigusnormide täitmise kulusid ega hõlma kõiki tooteid. Allpool on esitatud kokkuvõtlikult potentsiaalsed muud moodused erinevate juriidiliste nõuetega seotud kulude ja riskide järkjärguliseks vähendamiseks.

Teistes liikmesriikides kohalduvate juriidiliste nõuete täitmise lihtsustamine ettevõtetele

Internetipõhine finantsplatvormi on kimbutanud probleemid, kui on üritatud pakkuda säästutooteid mitmes liikmesriigis. Teave ei ole olnud hõlpsalt kättesaadav ja ta on saanud liikmesriikide ametiasutustelt vähe konstruktiivset toetust vaatamata kasule, mida tema tooted võivad tarbijaile tuua. Tema nõuete täitmise ja õiguskulud on kõrged ning on muutnud tema pakkumise vähem atraktiivseks.

Liikmesriigid võiksid teha enam, et aidata ettevõttele töötada praeguse õigusraamistiku piires, ning hõlbustada kohalduvate nõuete täitmist teenuste osutamisel teistes liikmesriikides. Praegu aitab kogu ELi hõlmav SOLVITi võrgustik⁷⁹ ettevõtteid, kui neil tekib probleeme ametiasutustega, kes ei kohalda ELi õigust nõuetekohaselt, ning ühtsed kontaktpunktid pakuvad abi ettevõttele kohustuste täitmisel, mis neil on teenuste piiriüleisel osutamisel.⁸⁰ Selliseid algatusi võiks finantsteenuste ja kindlustuse valdkonnas veelgi laiendada, et vähendada kulusid ning riske ettevõttele, kes soovivad tegutseda teiste liikmesriikide turgudel.

Liikmesriikide valitsused ja pädevad asutused võiksid teha kättesaadavaks täiendavat praktilist abi (nt ühtsete kontaktpunktide kaudu) seoses piiriülese vastavuskontrolli menetlustega. See võib aidata toetada ettevõtteid, kes satuvad raskustesse piiriülese tegevuse alustamisel, soodustades edasist arengut ELi turgude integreerimisel ning hõlbustades uute tehnoloogiate ja konkurentsiprobleemide uuenduslike, turupõhiste lahenduste väljatöötamist ning levikut.

Küsimused

30. Kas on vaja ELi tasandil meetmeid, et teha kättesaadavaks praktiline abi liikmesriikide valitsustelt ja pädevatelt ametiasutustelt (nt ühtsete kontaktpunktide kaudu), et hõlbustada finantsteenuste piiriülest müüki, eelkõige uuenduslike ettevõtete ning toodete puhul?
31. Millistest meetmetest oleks enim abi selle hõlbustamiseks, et ettevõtted saaksid kasutada ära asutamisevabadust ja teenuste osutamise vabadust uuenduslike toodete puhul (nt päritoluriigi ning vastuvõtva riigi järelevalveasutuste ühtlustatum koostöö)?

⁷⁸ Hõlmatud ettevõtete seas on nt krediidasutused, kindlustusandjad, kindlustus- ja hüpoteekkrediidi vahendajad.

⁷⁹ Täiendav teave SOLVITi võrgustik kohta on kättesaadav selle veebilehel (<http://ec.europa.eu/solvit/>).

⁸⁰ Täiendav teave ühtsete kontaktpunktide kohta on kättesaadav selle veebilehel (http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/index_en.htm). Üksused loodi kooskõlas teenuste direktiiviga.

Autonoomse või rangemalt ühtlustatud kogu ELi hõlmava korra loomine

Kindlustusandja pakub oma koduturul konkurentsivõimelise hinnaga lihtsat elukindlustuslepingut ja täidab kõiki õigus- ning regulatiivnõudeid. Ta on märganud, et kindlustusmaksed on teistes liikmesriikides palju kõrgemad, ja näeb selles ärivõimalust. Siiski ei ole tal võimalik müüa toodet teistel turgudel, kuna toode on kujundatud nii, et see vastab asukohariigi õigus- ja regulatiivnõuetele.

Mõnedel juhtudel võib olla eraldi õigusraamistik parim moodus tootevaliku suurendamiseks, vähendades samas ettevõtete jaoks kulusid ja tagades tarbijate piisava kaitstuse. Vabatahtlik kord võiks pakkuda samade omadustega toodete jaoks raamistikku, milles osaletaks soovi korral. Eelis seisneks liikmesriikidevahelises standardimises ja paljude siseriiklike regulatiivsete erinevuste ületamises teatavates valdkondades. Lisaks võib see kujutada endast kasulikku vahendit võrreldavate ja arusaadavate finantstoodete pakkumiseks, suurendades seega tarbijate usaldust ning kindlustunnet piiriüleste ostude tegemisel. Kapitaliturgude liidu tegevuskavas teatatakse komisjoni kavatsusest hinnata seda, kas on põhjendatud poliitikaraamistik Euroopa turu loomiseks lihtsatele, tõhusatele ja konkurentsivõimelistele erapensionidele.

2015. aastal pidas EIOPA konsultatsioone standardse üleeuroopalise erapensionitoote (PEPP) loomise teemal. Sarnaseid tunnuseid arvestades võiks EIOPA tehtud tööd kasutada alusena üleeuroopalise elukindlustustoote vabatahtliku korra väljatöötamiseks. See võib osutada väärtuslikuks ka teiste toodete puhul.

Sarnaseid eesmärke oleks võimalik saavutada ka liikmesriikides kohaldatavate kordade suurema ühtlustamisega, et soodustada lähenemist suuniste, parema võrreldavuse või standardsete tavade kaudu ning võimalik, et arendades edasi praeguseid ja uusi ELi hõlmavaid tegevuslubade skeeme ja lähendades järelevalvenõudeid (Euroopa järelevalveasutuste eestvedamisel) vastuvõtva liikmesriigi reguleerivate asutustega seotud küsimuste piiramiseks. Üldise huvi mõiste,⁸¹ millele kindlustusalastes õigusnormides viidatakse ja mis moodustab erandi asutamislepingu aluspõhimõtetest vaba liikumise kohta, tuleks muuta selgemaks. Innustust pakub eurofond kui praegune edukas näide kogu ELi hõlmavast skeemist.

Küsimused

32. *Milliste jaefinantsteenuste puhul võiksid olla standardimine või vabatahtlikud skeemid liikmesriikide õigusaktide erinevuste ületamisel kõige tulemuslikumad?*
33. *Kas on vaja täiendavaid ELi tasandi meetmeid seoses „riski asukoha“ põhimõttega kindlustusalastes õigusaktides ja „üldise huvi“ eeskirjade täpsustamist kindlustussektoris?*

⁸¹ Liikmesriik võib kasutada üldise huvi mõistet oma seaduste täitmise jõustamiseks kindlustusandja puhul, kes soovib tegeleda tema territooriumil äritegevusega kas asutamisevabaduse või teenuste osutamise vabaduse alusel. Kindlustuse direktiivides ei sätestata aga üldise huvi mõistet, ent seda kirjeldatakse komisjoni tõlgendavas teatistes teenuste osutamise vabaduse ja kindlustussektori üldise huvi kohta (ELT C 43, 16.02.2000) Euroopa Kohtu sätestatud nõuete alusel.

Punkt 4 Edasised sammud

Huvitatud isikutel palutakse anda vastused käesolevas rohelises raamatus esitatud küsimustele 18. märtsiks 2016 **veebiküsimustiku** kaudu: [Link].

Konsulteerimine toimub kooskõlas Euroopa Komisjoni avalike konsultatsioonide üldeeskirjadega. Vastused avaldatakse, kui vastajad ei soovi veebiküsimustikus vastupidist. Õiglase ja läbipaistva konsultatsiooniprotsessi tagamiseks arvestatakse ja esitatakse vastuste kokkuvõtet sisaldavas aruandes ainult veebiküsimustiku kaudu saadud vastused. Kui küsimustiku täitmise käigus tekib probleeme või soovite konkreetset abi, võtke palun ühendust e-posti aadressil: [e-posti aadress].

Isikuandmete kaitse üldeeskirjadega saab tutvuda Euroopa veebilehel: http://ec.europa.eu/geninfo/legal_notices_en.htm#personaldata. Käesoleva konsultatsiooniga kaasnevate isikuandmete kaitse põhimõtetega on võimalik tutvuda siin: [Link].

Palume kajastada ka seda, kas esineb takistusi, mis on jäänud käesolevas dokumendis käsitlemata, ja kas mõni kirjeldatud takistustest mõjutab eriti väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid.

Euroopa Komisjon teeb konsultatsiooniprotsessi käigus järgmist:

- teeb koostööd Euroopa Parlamendiga vahetu tagasiside saamiseks parlamendiliikmetelt;
- kutsub liikmesriike üles korraldama konsultatsioone ja üritusi üldsuse ning liikmesriikide parlamentide liikmetega arutelu soodustamiseks nendes küsimustes liikmesriikide tasandil.
- korraldab läbipaistvalt ja tasakaalustatult õpikodasid, et pidada nõu nendega, kellel on kõnealuses valdkonnas erialased teadmised (nt õppejõud ja turuosalised), ja kujundada saadud teabe alusel välja oma seisukoht.

Komisjoni eesmärk on tagada jaefinantsteenuste alal ühtse turu maksimaalne praktiline kasu võimalikult paljudele Euroopa tarbijatele turu avamise ja parema toimimise saavutamise teel, nii et neil oleks suurem ning parem valik finantstooteid. Meie tegevus taotleb ka teatavate praktiliste tõkete kõrvaldamist, mis takistavad ettevõtteid teenuseid piiriüleselt pakkumast. Komisjon keskendub ka jätkuvalt laiematele eesmärkidele teha lõpp põhjendamatu geoblokeerimisele ja muudele kodakondsusel või elukohal põhinevatele diskrimineerimise vormidele, toetada tarbijate usaldust asjakohaste õiguskaitsevahendite kättesaadavuse vastu ning täiustada juurdepääsu arusaadavale, võrreldavale ja proportsionaalsele teabele jaefinantsteenuste toodete kohta.

Komisjon korraldab 2016. alguses konverentsi konsultatsiooni käigus hangitud teabe analüüsiks ja selles rohelises raamatus nimetatud prioriteetsete valdkondade arutamiseks. Pärast konsultatsiooni kavatses komisjon 2016. aasta suve paiku avaldada jaefinantsteenuste tegevuskava.